

leto VII.
november 1963
štev. 9

IZ VSEBINE:

- ZA NEVEDNEŽE
NI PROSTORA
- VSAK BOLGAR,
KI BO SEL...
- ALI BODO SODIŠČA
HITREJE IZREKALA
SODBE?
- TUDI VI? TUDI MI!
ZAKAJ PA NE?
- KAKO JE BILO
NA PROSEKU NEKOČ
- TUJCI POVSOD
(Celoletna povest)
- MATI IN POROČENI
OTROCI
- TI IN ONA
- ZDOMSKI JUBILEJ
- KAJ BOMO POSLUŠALI
PO RADIU
- PESMI, UGANKE,
ZA DOBRO VOLJO

mladika

VSEBINA

Jože Peterlin: Novembra se vračamo	157
Vera Kosovel: Zemlja v megli	158
Tone Šolar: Naša šola — naša skrb	159
M. Č.: Skupščina sveta slov. kat. organizacij	159
J. P.: Srednješolci v Gorici	159
M. K.: Zelo uspeli večeri SKK	160
— in: Tečaj za pevovodje	161
M. S.: Mladinski problemi v Avstriji	161
Radio v jeseni	162
S. Z.: Vsak Bolgar, ki bo šel mimo moje hiše, bo našel odprta vrata	163
Stanko Janežič: Mamika, Moja dežela, moj rod	164
Zora Saksida: Tujci povsod	165
Drago Stoka: Ob zakonskem načrtu za novi kazenski in civilni zakonik	166
Lojze Škerl: Tudi Vi? Tudi mi! Zakaj pa ne?	168
J. P.: Po naših vaseh: Prosek	169
Drat: Ti in ona	169
Mati in poročeni otroci	170
N. K.: Ne iščimo opravičila za svojo zanikrnost	171
Marija: Kako pripravimo jedi	171
Lev Detela: Graščina, vesela in žalostna burka	172
Aleksij Markuža: Odlomek iz dnevnika	172
Lev Detela: Kritika zdomskega jubileja, Slovenski tisk, Nekaj dobronamernih pripomb	174
Sliki na naslovni strani: Motiv iz Beneške Slovenije — Na Proseku	

Uredil

JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema:

Edi Žerjav

Revijo izdaja uredniški odbor:

Janežič Stanko, Mljač Franc, Pahor Sergej, Peterlin Jože, Slama Jurij, Sah Maks, Škerl Lojze in Stoka Drago

Odgovorni urednik:

Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3 — Gorica, Riva Piazzutta št. 18

Čekovni račun: 11/7019

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193
Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

BOŽIČNE RAZGLEDNICE

Vsako leto smo nekako v zadregi, ko iščemo božične razglednice za voščila znancem in prijateljem. Težko najdemo slovenske razglednice z božično tematiko. Ali ne bi Mladika izdala nekaj primerov in bi tako mnogim ustregla. Samo zimska pokrajina ne zadostuje, še nekaj božično-prazničnega naj bi bilo na sliki, nekaj, kar čutimo kristjani ob tem prazniku. Ali bi bilo mogoče to izvesti?

L. L., Trst

Vaša misel je zelo pametna. Naj Vam zaupamo, da smo že sami tudi mislili na to. Slišali smo te želje pri mnogih naših ljudeh v Trstu in tudi na deželi. Zato smo se obr-

nili na našega znanega kiparja in slikarja, prof. Franceta Goršeta, ki živi zdaj v Združenih državah, s prošnjo, da bi naslikal božični motiv v ta namen. Vedno ljubeznivi prof. Gorše nam je že poslal slike in razglednice so že v delu.

Vabimo torej Slovence na Tržaškem, naj segajo po teh, res slovenskih razglednicah. S tem boste podprli naš tisk, obenem pa boste voščili praznike s slovenskim voščilom v duhu praznika.

Božične razglednice bomo poslali v vse fare in v slovenske knjigarne. Večje število boste lahko naročili tudi v upravi Mladike, ulica Donizetti št. 3, tel. 23-779. Zahtevajte povsod božične razglednice »Mladike«!

NAŠI ROJAKI V BELGIJI

Zahvaljujemo se Vam za »Mladiko« in igro »Slovanska apostola med nami«. Tako smo tudi mi počastili sv. Cirila in Metoda v Eisdenu z udeležbo rojakov iz vseh sosednjih držav.

Jakelj Jurij

Iz dopisa v »Naši luči« posnemamo, da je bil to tretji slovenski dan naših izseljencev. »To je bil res slovenski dan v polnem pomenu besede, saj so se ga udeležili ne le bližnji rojaki iz Eisdenu in okolice, temveč so nanj prihajali tudi številni Slovenci iz ostalih krajev Belgije, zlasti iz Bruslja in Genka, pridružile so se jim pa tudi skupine naših rojakov iz Nizozemske, Nemčije ter Pas-de-Calais v Franciji,« nadaljuje dopis.

Prvi del prireditve je bil v cerkvi, ko je g. Ignacij Kunstelj iz Londona daroval sv. mašo in nato govoril o pomenu svetih bratov za današnjo dobo. Med sv. mašo je ubralo pel slovenski mešani zbor »Zvon« iz nizozemskega Limburga pod vodstvom prof. Willemsa.

Drugi del pa je bil v prosvetni dvorani rudarskega doma »Casino«. Tu je predsednik društva »Slomšek«, g. Stanko Revinšek najprej izrekel prisrčno dobrodoščilo. Nato je nastopil pevski zbor »Zvon« in je zapel niz narodnih pesmi. Potem pa so igralci iz Eisdenu zaigrali priložnostno igro J. Peterlina o slovanskih apostoli v režiji g. Jurija Jaklja. Predstava je takoj zajela gledavce. Nato so nastopili najmlajši, to je drugi slovenski rod, ki se je že rodil izven

domovine. Pogumno in prisrčno so podali pesem »Kje dom je moj«. Za tem je nastopila slovenska folklorna skupina iz Nizozemske, ki je s svojimi slikovitimi točkami zelo navdušila vse gledavce. Lep užitek je nudila Marija Kracheninikoff iz Bruslja z recitacijo Gregorčičeve pesmi »Soči«. Nato je nastopil še moški zbor društva »Slomšek« iz Eisdenu in je pod vodstvom g. Vilija Roglja naravnost prevzel vse udeležence z izbranim sporedom naših čudovitih pesmi. Drugi del je zaključil krajevni slovenski duhovnik g. Vinko Žakelj in je v klenih besedah prikazal rojakom vzvišeni lik svetih slovanskih blagovestnikov.

Tretji del slovenskega dneva je bil posvečen družabnosti, ki lepo poveže rojake med seboj.

Našim rojakom zamejski Slovenci iz vsega srca čestitamo. Posebej bomo mislili na nje na našo »Izseljeniško nedeljo«. Želimo jim novih lepih srečanj. Veseli bomo, če se bo naši dijaški skupini posrečil prihodnji september načrt, da bi obiskali naše drage rojake in jim prinesli odsev toplga sonca z obale in vonja po brinju s kraške gmajne.

Naši ljudje na Tržaškem in Goriškem pa bodo gotovo videli v tem živem narodnem in prosvetnem življenju naših rojakov, ki so odtrgani od domovine, svetel vzgled in opomin, kako je treba ljubiti svojo zemljo, svojo besedo in pesem.

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

Lojze Spacal: Kraška vas

JOŽE PETERLIN

Novembra se vračamo

Ni več čutiti sonca. V meglenem ozračju stopamo po vlažnih poteh do grobov. Veter in dež nam ugašata svečke spominov, ne vemo prav, kako bi se ločili od mrtvih.

Vendar nas otožni spomini dvigajo do zvestobe dedom, do zvestobe vsemu, za kar so oni živeli in delali: do zvestobe domu, besedi, pesmi...

Novembra se vračamo v svoje domove. Prihajamo z navzkrižnih poti in z razpaljenih cest v poletnih dneh. Spet smo našli zavetje v lastnem domu, potem ko smo se v njem pogosto komaj bežno ustavljali.

Naš dom.

Več smo doma. Sedamo k radijskemu sprejemniku in prislušujemo domači besedi, kako poje in zveni, če je čista in pravilna. Poslušamo spet domačo pesem, ki se nam je bila v kričecem poletju na obali, na letoviščih, v barih in še povsod drugod izgubila v mednarodni popevki.

In knjigo bomo opazili v svojem domu, ko je morda nismo vse leto videli. Ob njej bomo zaživeli zgodbo ljudi in doživeli utrinek poezije.

In še dom naše skupnosti na vasi in v mestu je tu — naš prosvetni dom. Vse poletje je bil zaprt. Odprimo zdaj vrata in prinesimo košček življenja vanj: pesem in besedo, da bodo ob njej rasli naši otroci in ohranjali to, kar smo mi prejeli od svojih očetov.

S svojih domov hitimo v tovarne, v urade, v šolo, na delo. S seboj nosimo košček doma, misel nanj nam tolikrat sredi dela stopi pred oči.

Skrb nas vseh se oklepa šole. V novembru je že sredi dela. Na univerzi pričenjajo s predavanji. Radi bi naročili vsakemu naših mladih ljudi posebej: Izpolnite svojo dolžnost vi najmlajši v ljudski šoli, in vi na srednji šoli, in še posebej vi, na univerzi! Ne zapravljajte časa, ne dajte se begati od postopancev! Potrebujemo delavnih ljudi, strokovnjakov, vestnih in poštenih delavcev. Le tako bomo mogli izpolniti svojo nalogo.

A po končanem delu v tovarnah, na polju in v delavnicah, v uradih, po šoli in po prosvetnem večeru in po družabnih srečanjih se vračajmo znova v svoje tople domove, k svojim najbližjim. Prinašajmo vanje ljubezen in dobroto, ustvarjajmo iz njih vsak dan znova najlepše in najtoplejše sožitje.

November — mesec spominov na vse, ki so živeli nekoč z nami...

Mesec dela naše mladine, čas branja in naše duhovne rasti...

Čas prosvetnega življenja v mestu in v naših vaseh...

In čas povratka v dom. Da, z novembrom pričnimo znova intimno srečanje v lastnem domu, znova začnimo graditi za vse leto svoj dom sreče, blagoslova in ljubezni!

Zemlja v megli

Naložene koše nosijo z bregov v domove

STANKO JANEŽIC

Jesenska sonce

*Tisto jesensko sonce,
sonce prihranjenih biserov,
na oknih mojega templja
iz jutra v večer.*

*Tisto jesensko sonce,
sonce razdanih brajd,
vsa vlakna prstene biti
še zadnjič je razsijalo.*

*Tisto jesensko sonce,
sonce neskončnih cest,
zdaj mi s poljubi razglaša
pesem onstranskih tajn.*

*Kaj me ziblješ,
tiha žalost,
ko da mati
bolno dete
bi zibala
v tih večer?*

STANKO JANEŽIC

Žalost

*Kaj mi poješ,
mrka žalost,
ko da mati
sinku pela
zadnjo pesem
bi za smrt?*

*Kaj mi jokaš,
tajna žalost,
ko da vdova
bi edincu
zajokala
za pogreb?*

Bił je eden tistih tihih jesenskih dni, ko prši dež in se megla plazi po poljih. Ljudje so hodili na pokopališča z rožami v naročju. Spominjali so se svojih rajnih.

Ali je ta deželica vedno tako turobna in otožna, sem razmišljala, ko smo se vzpenjali po poti proti Trčmunu. Voda je drla po vseh bregovih, ob cesti so ležali trdi sadovi jablan in hrušk kot bi še čakali, da jih bo nekdo pobral in shranil za zimo, kostanjeve ježice so bile odrte po stezah, kajti kostanj je že davno dozorel, osamele trte so se stiskale h grčavim kolom, nobene vasi ni bilo videti nikjer, ampak samo gozdovi, največ kostanjevi gozdovi, odeti že v poznojesensko orumenelo barvo listja.

Dež neusmiljeno prši. Hitimo, da bi prišli čim prej do strehe. In že opazimo več njiv in več sadnega drevja, za ovinkom pa se nam pokaže skromna vasica. Trčmun!

Pozdravijo nas prve hiše. Skromne so in tihe, do njih ne vodijo ravne poti. Zdi se, kot bi jih nekdo razložil po bregu, med kamenje, po strmini in v dolino, ki pa je ozka in majhna. Zadiši po kuhani polenti, dim nam draži nosnice. Stopamo dalje in pozdravljamo. Ljudje zvedavo gledajo in so prijazni. V takem vremenu da smo prišli, se čudijo. Potem so srečni in zadovoljni, ko povemo, da gremo na Trinkov grob. Mimo hiš nas vodi kamnita steza navzgor, stopamo skozi tipično gorsko vasico, iz hlevov zadiši po živini, otroci kukajo iz za vrat in ko se jim približamo, zbežijo.

Cerkvica stoji na griču. Vrata zaškripljejo, ko vstopamo, sklonimo se pred oltarjem in zdi se, da si v tem tistem božjem hramu, obdanem od visokih drevce, v tej popolni tišini mnogo bliže Bogu kot v vrvežu mesta.

Iz cerkve stopimo na pokopališče do Trinkovega groba. Sklonimo glave, nihče ne govori. Čutim, kako neskončno lepo je biti tako zelo povezan s svojo zemljo in svojimi ljudmi, čeprav je dežela tako zelo skromna in tiha in majhna.

Vračali smo se v vas. Še vedno smo opazili mnogo vprašujočih oči. Otroci so prišli bliže, otroci z razkuštranimi lasmi, rdečimi noski, umazanimi ustki. Zvedavo so nas gledali. To so torej »paglavci«, o katerih piše Trinkan. Res, kako bi mogel biti hud nanje, čeprav stikajo za gnezdi in obirajo nezrelo sadje in trgajo še zelene jagode na grozdih.

Ustavimo se v vaški gostilni, da bi se nekoliko posušili, ker smo nekateri premočeni od dežja. Potem obiščemo Trinkovo hišo in se razgledamo po vasi. Starejši ljudje so doma in otroci; mladi, za delo sposobni, so odšli v svet za boljšim kruhom. Na večer življenja se vračajo v te revne domove. Zadnje moči posvetijo kamniti zemlji: rahljajo jo in po bregovih nosijo visoko naložene koše sena v staje, nabirajo drobne sadce na njivi in v skromnosti skrbje za mlade rodove.

Že se je med nami razpletel pogovor, že smo si blizu, ko je treba oditi. In zdaj me prime mlado dekletce za roko in me vleče v svoj dom, da bi mi pokazalo svojo mamo. In ko se pozdravimo, mi stisne dobra žena zavoj domačega kostanja in rdečih trdih jabolk v naročje — to kar pač ima. Srečna je, da sem jo obiskala.

Darilo stisnem k sebi in mi je dražje kot še tako velik dar bogatega človeka. Težko mi je, ko se poslavljam.

Zapuščamo vas. Zjasnilo se je in postalo hladneje. Začutili smo gorski zrak. Zadnji sončni žarki so osvetlili jesenski gozd, rumeno rjavo rdeče listje je zdaj zažarelo v žarkih, ki so prodrli nizko meglo.

Naša šola - naša skrb

Skrben gospodar marljivo zasleduje sadove svojega dela in se nenehno trudi za čimboljši uspeh. Takega gospodarja si mora želeči tudi naša manjšina pri svoji rasti. Ne samo stokati, kam plovemo, kako je z nami, nimamo tega in onega... Ne vprašamo pa se, ali smo tudi storili svojo narodno dolžnost, smo kaj storili za tisto ustanovo, ki je srce vsakega naroda, za našo šolo.

Naš otrok spada v slovensko šolo. Pri tem šolanju moramo spremljati otroka in šolo od najnežnejših let.

STANJE NA NAŠIH ŠOLAH

Na slovenskih osnovnih šolah je letos skupaj z vodstvenim in upravnim osebjem zaposlenih 125 učiteljskih moči. Vseh učencev na osnovnih šolah na Tržaškem je letos 1.060, na Goriškem pa 389. V prve razrede osnovnih šol na Tržaškem se je letos vpisalo 297 učencev, na Goriškem pa 93. Povsod je pri abecedarjih zaznamovati porast.

Nižje srednje šole so letos doživele spremembo. Ostala sta le še drugi in tretji razred na nižjih gimnazijah in strokovnih šolah. Prvi razredi pa povsod pripadajo novi enotni srednji šoli, ki bo v treh letih nadomestila dosedanjo nižjo gimnazijo in nižje strokovne šole. Na Tržaškem je v prve razrede enotne srednje šole vpisanih 200 učencev, na Goriškem pa 87. Na Tržaškem so razredi enotne srednje šole pri Sv. Jakobu, v Rojanu, pri Sv. Ivanu, na Opčinah, v Dolini, na Katinari, na Proseku, v Sv. Križu in v Nabrežini.

Vseh dijakov na nižjih in višjih srednjih šolah je na Tržaškem 1100, v Gorici pa 271. Tako obiskuje slovenske osnovne in srednje šole v Gorici 660 in na Tržaškem 2.160 učencev, skupno šteje slovenska manjšinska šola v Italiji 2.860 učencev.

V eni izmed prihodnjih števil bomo postregli s stanjem slovenske šole na Koroškem. Na Koroškem so osnovne šole le nemške, slovenski dodatni pouk imajo le oni učenci, ki se k temu pouku posebej javijo. Samostojno pa deluje v Celovcu slovenska gimnazija.

OB ZAKLJUČKU LANSKEGA ŠOLSKEGA LETA

Ob zaključku lanskega šolskega leta je opravilo na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu 58 maturantov svoj srednješolski študij. V tem številu so vključeni tudi kandidati učiteljišča in klasičnega liceja iz Gorice, ki morajo že nekaj let prihajati v Trst k zaključnim zrelostnim izpitom. Tako je z uspehom opravilo usposobljenostni izpit na učiteljišču 14 kandidatov, na znanstvenem liceju 15 kandidatov, na klasičnem liceju 12 in na trgovski akademiji 17 kandidatov. Če k tem 58 maturantom dodamo še 16 maturantov slovenske gimnazije v Celovcu, potem vidimo, da se je slovenska manjšina v zamejstvu obogatila s 74 maturanti. K temu številu pa moramo prišteti še nekaj maturantov Slovencev s celovškega učiteljišča, škofijske gimnazije in še kakega, ki je študiral v inozemstvu. Nekaj jih je gotovo dozorelo na kaki italijanski ali nemški višji srednji šoli, ki morda vendar le ne bodo popolnoma izgubljeni za manjšino. Tako bi morda število manjšinskih maturantov doseglo okroglo število 100. Seveda bi bilo veliko večjega pomena, če bi bila ta številka dosežena na res izrazito manjšinskih šolah. Če sedaj izrazimo željo, da bo od maturantov z liceja, ki jih je 43 vsaj tretjina dosegla tudi univerzitetno diplo-

Iz našega prosvetnega življenja

SKUPŠČINA SVETA SLOVENSКИH KAT. ORGANIZACIJ

10. novembra je bila skupščina sveta slov. kat. organizacij na Tržaškem. Predsednik, prof. Theurschuh, je obširno poročal o delu naših organizacij in poudaril, da je izvršni svet Sveta skušal koordiniral delo vseh katoliških organizacij in iskal vedno, ko je prišlo kje do nesporazuma, uglasiti pot. Videli smo, da so tisti naši načrti najbolj uspeli, ko smo bili vsi enotni in združeni. In če kdaj, potem je danes potrebno, da katoliške organizacije nastopajo enotno in sporazumno, je zaključil prof. Theurschuh.

Tajnik Sveta, Miro Opelt je nanizal konkretne predloge, kako bi bilo delo po farah najbolj uspešno. Potrebno je zaupanje duhovnikov v laike v smislu sedanjega koncila, je povdaril tajnik, in nato delati sistematično in načrtno. Za to leto bi bil morda glavni predmet našega dela: Cerkev v službi človeštva; seveda ima vsaka organizacija svoj poseben značaj, a vsaka more imeti neko temeljno vodilno misel svojega dela. Tajnik je izrazil tudi obžalovanje, da niso prišli na skupščino prav vsi, ki smo jih pričakovali. Enotnost in soglasje je porok našega uspeha, je zaključil tajnik.

Po poročilih se je razvila zelo obširna debata. Posebej je bilo povdarjeno, da je treba vse osrednje organizacije podpreti, da bodo mogle svoje delo čim bolj opravljati. Delegati so izrazili željo, da bi mogli dobiti čim prej sporočilo, katere slovenske večere je mogoče izvesti. Posebno je bila povdarjena potreba po osrednji pisarni. Žal je do zdaj ni bilo mogoče organizirati, ker smo brez denarnih sredstev. Vsi prisotni so izrazili še posebej željo, da bi naš katoliški tisk čim bolj podpiral delo vseh naših organizacij in naj bi poročila o našem delu sprejemali naši listi od kompetentnih dopisnikov.

Načrtih je bilo še več vprašanj in je skupščina zelo dobro uspela. Rezultate njenega dela bomo gotovo kmalu opazili. **M. Č.**

SREDNJEŠOLCI V GORICI

Na pobudo SKAD-a so se začeli zbirati goriški srednješolci na predavanja, v začetku skupno z akademiki. Ta srečanja so bila gotovo zelo potrebna, zato so jih tudi srednješolci z veseljem pozdravili.

V soboto, 9. novembra so imeli predavanje o nalogah sodobne mladine. Udeležba je bila lepa in prepričani smo, da bodo goriški študentje razvili svojo delavnost.

Tržaški študentje pošiljajo svojim goriškim prijateljem lepe pozdrave in upajo, da se bodo lahko kmalu srečali z njimi pri skupnem delu. **J. P.**

ZELO USPILI VEČERI SKK

V okviru KINOFORMA je bilo na sporedu oktobrskega sobotnega večera predvajanje filma »Cesta«, s socialnim in etičnim podarkom, ki v dobri igri filmskih igralcev ne more mimo gledavcev brez učinka.

Naslednjo soboto je govoril prof. Jože Peterlin o Slovincih v prvi svetovni vojni in je s skioptičnimi projekcijami slik zgodovinskih dogodkov približal to obdobje narodne zgodovine.

Dne 29. oktobra, ko se Slovenci spominjamo osvoboditve izpod tisočletnega avstro-ogrskega jarma, je SKK priredil »Čajanko« za praznični dan.

V soboto, 2. novembra, na praznik Vernih duš, se je 35 članov kluba odpeljalo na grob Ivana Trinka v Trčmun. Položili so na gomilo mrtvega pesnika in voditelja tamkajšnjega ljudstva šopek rdečih nageljev.

Dne 9. novembra je predaval na sobotnem večeru prof. dr. Alojz Rebula o poeziji Edvarda Kocbeka. Na večer so prišli tudi akademiki. Prof. Rebula je prikazal zelo številni zbrani mladini v izredno miselno bogatem in zanimivem predavanju pesniško ustvarjanje enega najpomembnejših sodobnih slovenskih pesnikov, ob tem pa je opozoril še na nešteto kulturnih vrednot, mimo katerih ne sme slovenski študent.

Dne 16. novembra pa je predaval dr. Rafko Dolhar o potovanju po Švedskem. Zelo zanimivo predavanje so spremljale zelo lepe barvne slike.

ODSEKI KLUBA so zaživeli svoje življenje. Prav za literarni večer je naredil načrt literarni odsek in je naprosil prof. Rebulo za predavanje. Umetnostni, ki je tudi takoj stopil v življenje, je okrasil dvorano našega zbiranja z veliko sliko preko vse prednje stene. Sliko so izdelali člani odseka skupno. Glasbeni odsek zbira že svoje delavne člane in pričakujemo, da bo mogel kmalu nastopiti. Žal le, da nimamo denarja, da bi dali popraviti klavir; dobili smo ga v dar, a je potreben temeljitega popravila. Narodno politični odsek je prišel s prvimi sestanki in prav tako je na delu filozofsko-teološki. Upamo, da bo s tem delavnost naših članov zajela najširši krog. Želimo z vso dobro voljo nadaljevati delo in se ne bomo menili za tiste, ki bi hoteli ovirati naše delo in precejati vsako besedo, ki jo kdo izmed nas spregovori. Naša pot je jasna. M. K.

Akademiki

V soboto 9. novembra je imel svoj redni občni zbor akademski odsek Slovenskega kulturnega kluba. Dosedanji predsednik, Jože Pirjevec je poročal o delu v preteklem študijskem letu, nato pa se je razvila živahna razprava.

Izvoljen je bil nov odbor. Predsednik je Marijan Černic, v odboru pa so še: Matjaž Hmeljak, Matejka Peterlin in Maja Pertot.

mo in nato dala svoje sile in sposobnosti v službo narodne manjšine, potem se ne smemo bati za bodočnost. Kdor je šel svojo pot skozi osnovno in srednjo šolo v materinem jeziku, pač ne bo mogel zatajiti svoje narodnosti. Obstaja le nevarnost bledice, nezanimanja, odstopa in odtujitve. Ta pojav opazamo povsod, med vsemi sloji, med preprostimi in izobraženci.

Nikomur ne bi rad privoščil mrzle kopeli, ki jo je pred nekaj tedni doživel v tržaškem mestnem svetu svetovavec, kateremu so v obraz vrgli očitek odpadništva, ker je v svojem sedanjem počenjanju in nestrpnosti skrajni prenapetež. Ko se je skušal opravičiti, da je res slovenske krvi, a se je pred časom zavestno odločil drugače, so se mu vsi smejali, morda celo njegovi politični somišljeniki, ki za njegovo preteklost niso še vedeli. Še vedno drži pregovor, da je janičar hujši od Turka.

NA ROBU NOVE ŠOLSKE REFORME

S popolno izvedbo enotne srednje šole bomo na Tržaškem in v Gorici izgubili vse dosedanje nižje strokovne šole industrijskega in trgovskega značaja. Tako nastaja vprašanje, kam s tisto mladino, ki po končani enotni šoli ne bo šla v višje srednje šole? Doslej so znali učenci, ki so dokončali industrijsko ali pa trgovsko nižjo strokovno šolo, vsaj nekoliko prijeti za orodje, za pisalni stroj, napisati trgovsko pismo in voditi preprosto knjigovodstvo. Čez dve leti pa takih učencev ne bo več. Naraščaj, ki bo po končani enotni srednji šoli šel na delo, bo tako strokovno manj pripravljen kot pa je danes. Tisti učenci enotne šole, ki bodo šli dalje v višje srednje šole, bodo pa prav tako manj pripravljeni. Taka enotna šola, kot se postavlja, pomeni korak nazaj. Po državah, kjer so uvedli osemletko, povsod priznavajo, da ne dosega tistih uspehov, kot bi jih pričakovali. Je pač človeku prirojeno, da enega bolj veseli elektromotor, drugega pa latinska slovnica. Na uspeh bi smeli upati, če bi dvignili obvezno šolo od 14 na 16 let, torej 10 let obvezne šole in od tega zadnji dve leti možnost izbire med specializiranimi nižjimi strokovnimi šolami, ki pa jih manjšina danes nima. Zato se nam postavlja vprašanje, kam z učenci, ki bodo končali enotno srednjo šolo s 14. letom in ne bodo nadaljevali svojega študija na višjih srednjih šolah, na delo pa prav tako ne bodo mogli, ker zakon prepoveduje jemati vajence pred izpolnjenim 15. letom. Za nas bi bil izhod v tem, da bi dobili vsaj po eno strokovno šolo industrijske in trgovske vrste v Trstu in Gorici. To bi bile triletno strokovne šole, ki bi pripravljale na praktično življenje pa naj si izberejo tehnični ali pa nižji uradniški poklic. Vajencev, težakov in sličnih poklicev novi čas več ne rabi.

TEŽAVE IN NEDOSLEDNOST

Kdor od blizu zasleduje življenje šole, mora opaziti težave, s katerimi se mora šola dnevno boriti. Nas zanima le naša šola, a vedimo, da je večinska prav taka, ako pogosto ne še v večjih težavah.

Naša šola ima svoj zakon, ki pa je doslej le na papirju, ker se ne izvaja. V kolikor so ga začeli izvajati, so se lotili le negativnih strani. Vpisati se na primer smejo le tisti učenci, ki so stalno bivajoči v Italiji, ugotavljajo že, kdo je Slovenec in kdo ni. Ustanovitveni dekreti leže, oziroma potujejo med računskim dvorom in prosvetnim ministrstvom. Kdaj bodo zavili proti Trstu in Gorici, ne vemo.

Težko je vprašanje šolskih knjig. Kdo naj prevzame stroške založništva? Kako pisati knjige, ko ni uradno določenih učnih načrtov? Posebno pereče je vprašanje učnega kadra, zlasti na srednjih šolah. Danes se za šolo čuti sposobnega kdorkoli, ki mu poklic za katerega se je odločil, ne gre gladko od rok, pa naj bo to jurist, farmacist, najrazličnejši inženirji...

Ljudje, ki se že v mladosti niso odločili za šolo, ji ne bodo dosti koristili. Mnogi vidijo v šoli le lahko in prijetno delo, zlasti pa dolge in plačane počitnice. Kdor tako misli, je zgrešil. Čigar dnevno izobraževanje in priprava za šolo ne presega več kot branje slovenskih in italijanskih dnevnikov ali tednikov, ta je v zmoti, je zgrešil svoj poklic, kot greše tisti večni študentje, ki so se zatekli v šolo pred doseženo diplomom. Taki ne bodo dobro opravili ne enega ne drugega.

ZA NEVEDNEŽE NI VEČ PROSTORA

Novi čas ni brez težav. Težaki, ki bi se mučili v potu svojega obraza, lomili pod težo tovara svoje kosti in trpinčili svoje fizične moči, so danes redki in za njimi ni več povpraševanja. Temu sta odpomogla skrajšanje delovnega dne in pa stroj. Kjer sta nekoč kljuvala kramp in obračala lopata, obratujejo danes čudne ropotajoče pošasti, slične predpotopnim živalim. Človek-tehnik pa sedi in usmerja. Tehniki so goli, brez srajc, kot bi se sončili. Okoli vratu jim celo visi zlata verižica, mirno kade in Diesel motorji so jim pokorni. Tudi v visokih žerjavih vidiš človeka, ki vodi stroj, ki opravlja z lahkoto delo, katerega je prej v trudu in znoju opravljala vrsta težakov-nosačev. Tako je povsod na stavbiščih, na poljih, v tovarnah. Toda od ljudi, ki uravnavajo stroje in jim je tako prihranjeno trdo delo, se zahteva, da nekaj znajo. Kdor vodi kopalne stroje, jih mora poznati, mora opraviti potrebne izpite. Zidarji ne nosijo več opeke in malte, morajo pa poznati načrte, poznati razmerje mešanja cementa, peska, apna in uravnavanja železja. Manj je mučenja mišic, večja pa je možganska napetost. Ne rečem, da bi danes zahtevali od ljudi, da bi bili bolj inteligentni, morda celo prav nasprotno. Čevljar, ki je nekoč delal čevlje, je moral poznati usnje, izbirati nove oblike, jemati mere, rezati, šivati in ličiti. Danes je to delo prevzela tovarna, ki ima nakupni oddelek surovin, tehniki rišejo nove modele in drugi pripravljajo stroje za najrazličnejša dela. Vsak delavec je manj kot pa dovršen obrtnik, skupaj z generalnim ravnateljem, ki prav tako ne zna delati čevljev. Toda od vsakega se zahteva posebna spretnost: kdor bi nudil samo mišice, zanj ni mesta. Toda tudi postopek mehanizacije se razvija dalje v smer avtomatizacije.

Pri vsem tem pa postaja za človeka delo dolgočasno. Človek streže stroju, ga mora razumeti, ga nadzira, zato mora biti modrejši kot pa stroj.

V teku, ki ga predstavlja današnji razvoj, bo v bližnji bodočnosti vsakdo, ki bo hotel delati, moral imeti določeno mero splošne izobrazbe, ki mu bo omogočila in ga usposobila, da bo dojemal poseben tehnični pouk, ali pa bo moral imeti zadostno stopnjo tehnične izobrazbe, ki ga bo usposabljal za določeno delo. Za tiste, ki ne bodo ničesar znali, jutri ne bo več delovnega mesta. Dolžnosti, ki jih imamo do vrstnikov, ki se pripravljajo za življenje, so v tem, da jim posredujemo znanje, da jim razpršimo megle.

Naša šola je tako na veliki prelomnici. Na eni strani je ustaljena tradicija, s katero je težko prelomiti. Na drugi strani pa je praktično vsakdanje življenje s svojimi neizprosnimi zahtevami. Katero pot ubrati? Nič več omnibusov, mineštronov, desetero poklicev, mojstrov vseznalov. Današnji čas zahteva čim več prakse, tehnične vzgoje za vse tiste, ki nameravajo čimprej v praktične poklice. Naša doba zahteva tehnične poklice. Za vse ostale pa resna splošna izobrazba in nato znanstveni poklic, ki je mogoč šele po resnem višjem študiju. Za vse pa velja načelo: ne za šolo, temveč za življenje. Tudi znanstveniki, ki vse življenje tiče samo v knjigah, opravljajo to zato, da znajo obračati nove strani knjige, zapečateni s tisoči pečati in jih človeški um zna le polagoma listati.

Za skavte

je zdaj čas priprave in študija v posameznih krajevnih organizacijah. Mnogokje se pripravljajo na medsebojno tekmovanje, nekatere skupine — kot na primer pri Sv. Ivanu — so imeli na programu predavanje o okrožnici Pacem in terris. Predavanju je sledila zelo živalna debata.

Tečaj za pevovodje

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV na Tržaškem je organizirala letos tečaj za pevovodje, ki je izredno lepo uspel. Udeležba je od prvih večerov naraščala, kar znači, da so bili udeleženci zadovoljni in so pripeljali zato še svoje znanke.

Tečaj je vodil pevovodje od vzorne pevske vaje, preko izgovarjave, umetne in narodne pesmi do liturgičnega petja v cerkvi in še do razgovora o skupnosti v cerkvenem pevskem zboru.

Predavali so gospodje: prof. Cigan in g. Mihelič s Koroške, iz Trsta pa prof. Peterlin o izgovarjavi, g. Živic o liturgiji in predsednik zveze, dr. Harej o konkretnem in praktičnem delu pevskega zbora.

Tečaj je bil v prostorih Slovenske prosvete, v ulici Donizetti. —in

MLADINSKI PROBLEMI V AVSTRIJI

Vzgojne težave na Dunaju. Zaradi prevelikih prestopkov mladostnikov, so oblasti na Dunaju izdale naslednje prepovedi:

Od 23. ure zvečer pa do 5. ure jutraj mladina ne sme biti v javnih lokalih;

Mladina izpod 16 let ne sme v javnih lokalih kaditi in piti alkoholnih pijač;

Mladina je lahko v javnih lokalih do 22. ure samo v spremstvu odraslih.

Mladina je lahko v kavarnah in restavracijah le opoldne v času kosila.

Mladina izpod 16 let ne more sama prenočevati v kampingih;

Otroci izpod 6 let pa ne smejo v kino niti v spremstvu staršev;

Dečki do 14. leta ne morejo k tistim predstavam, ki se končajo po 21. uri.

Mladina izpod 18 let ne more v kino, če se predstava konča po 23. uri.

Mladina izpod 16 let ne sme na plesišča niti v spremstvu staršev ali odraslih.

Vrsta teh prepovedi nam utrjuje slutnjo, da imajo starši pa tudi javni organi na Dunaju velik križ s »teenagerji«, da je tepizem boleča rana sodobne, zlasti meščanske družbe. Gornji strogi ukrepi so že povzročili vrsto protestov in tudi ponarejanje osebnih izkaznic. Mladostna leta, za katera mora oblast javne varnosti izdajati ukrepe, še vedno spadajo pod očetovsko oblast. Zdi se torej, da popuščajo očetje in matere, zato pa mora nastopati policija.

M. S.

RADIO V JESENI

Jesenski radijski spored je dobil že dokončno podobo. Vodstvo radijske postaje pač ve, da je to najboljši čas v letu za poslušanje radia, zato je pretehtalo sporede in čas oddaj. Mislimo, da je imelo v glavnem srečno roko in da bodo radijski poslušavci zadovoljni.

RADIJSKE IGRE so zdaj ob četrtnih in ne več ob sredah, ker je ob torkih na sporedu Italijansko gledališče, prav tako s slušno igro v odlomkih. Razen tega se zdaj pričenjajo slušne igre ob 21. uri, kar se nam zdi za zimski čas le malo pozno.

V novembru opozarjamo na dve deli: 21. nov. je na sporedu radijska zgodba *Rada Bednarika*, *Usodno leto*. Prepričani smo, da bo ta zgodovinski izrez iz naše preteklosti ljudem ugajal.

28. nov. pa je na sporedu dramska novost *Dragutina Dobričanina*, *Skupno stanovanje*. To je duhovita veseloigra, satira na reševanje stanovanjske krize z neštetimi domisljicami, z dobro položajno in karakternim komiko.

Med *ponovitvami*, ki so vsako soboto ob 15.30, opozorimo na »Prizadevanje mladih budističnih menihov« (napisal Seiichi Yashiro). Oddaja je na sporedu 23. novembra.

30. nov. pa bomo lahko ponovno slišali dramatisirano povest *Ivana Tavčarja*, *Cvetje v jeseni*.

OTROŠKE ODDAJE

so še vedno ob nedeljah ob 11.15. Ves ta mesec so na vrsti oddaje v nadaljevanjih *Blink nad Pacifikom*, ki jih je napisal Dušan Pertot. Napetost zgodbe bo gotovo najmlajše navdušila, da bodo vsako nadaljevanje nestrpno pričakovali.

ITALIJANSKA DRAMATIKA je nova oddaja, ki je na sporedu vsak torek ob 21. uri. Josip Tavčar je posegel v začetke italijanske dramske književnosti in jo s predavanjem osvetlil, scensko pa jo ponazarja RO. Oddaja je zanimiva, ker ni suho predavanje, ampak živ prikaz rasti italijanskega gledališča. Ta niz oddaj je zamišljen kot del zgodovine najprej italijanskega, nato pa slovenskega gledališča. Radijski poslušavci bodo imeli tako priložnost spoznati dve veji umetnosti, sorodne tokove in prizadevanja v italijanski in slovenski književnosti, poezije in gledališča. Ko bo končal niz italijanskega gledališča, se bo pričela slovenska dramatika. Vodstvo postaje je poverilo ta prikaz prof. Tavčarju in prof. Peterlinu.

BILO JE NEKOČ... je nova oddaja, namenjena najmlajšim radijskim poslušavcem. Na sporedu je vsak petek ob 19.15. V teh oddajah pripoveduje Jurij Slama otrokom kratke pravljice.

Vrača se oddaja ZA SMEH IN DOBRO VOLJO, ki jo piše Danilo Lovrečič. Na sporedu je vsako drugo soboto. Prihodnja je na programu 23. novembra. Ponovitev je vsak drugi četrtek ob 12.15. Prihodnja bo 23. no-

VSAK BOLGAR,
KI BO ŠEL MIMO
MOJE HIŠE,
BO NAŠEL
ODPRTA VRATA

Dne 28. oktobra je minilo pet let, odkar je bil izvoljen za papeža Janez XXIII. Ob te priliki je papež Pavel VI. imel v baziliki sv. Petra sv. mašo. Prisotni so bili škofje, ki se udeležujejo cerkvenega zbora, predstavniki drugih krščanskih veroizpovedi in velika množica ljudstva. Po sveti maši je belgijski kardinal Leon Suenens imel v francoščini spominski govor, v katerem je na nazoren način opisal značilnejše poteze osebnosti in dela pokojnega papeža.

Svoj govor je začel z besedami evangelija: »Bil je človek, ki ga je Bog poslal, ime mu je bilo Janez.« Ta je prišel v pričevanje, da je pričeval o luči, da bi vsi po njem vero sprejeli. Dobesedno velja to za Jezusovega predhodnika. A kadar izgovarjamo te besede, se nehote spomnimo na Janeza XXIII. Kakor Janez Krstnik je tudi on prišel, da bi pričeval o luči, da bi izravnal in ugladil pota ter pokazal svetu Kristusa. Oba sta kratko časa opravljala svoje poslanstvo, ker ga je pretrgala smrt. Po izvolitvi so Janeza XXIII. nekateri imenovali prehodnega papeža. Zgodovina pa bo o njem zapisala, da je odprl Cerkev novo dobo.

Papež Janez XXIII. ni bil tako naiven, da bi mislil, da bo samo dobrotla rešila vsa vprašanja. Vedel pa je, da bo odprla srca za medsebojno razumevanje in spoštovanje. Imel je zaupanje v moč Kristusove ljubezni. Tudi je vedel, da resnica bolj prodre med ljudi, kadar se pokaže z ljubeznijo. Saj je Učenik dejal: »Moje besede so duh in življenje.« In sveto pismo nas uči, da »tisti, ki ne ljubi, ne pozna Boga, ker je Bog ljubezen.« Bog sam je v neizrekljivi edinosti svoje narave Resnica in Ljubezen. Papež Janez XIII. je mogel bolj ko drugi, ki so bili morda bolj učeni, ali bolj izobraženi, približati Boga ljudem, ker je bil v svojem dolgem življenju zvesta priča Boga, ki ljudi ljubi. Neki spreobrnjenec je po sprejemu v katoliško Cerkev opravičeval svoj korak z besedami: »Mislim, da je večja resnica tam, kjer vlada večja ljubezen.« Janez XXIII. se je po teh besedah ravnal.

»Če se ozremo na delo, ki ga je Janez XXIII. opravil« — je nadaljeval kardinal Suenens — »moramo reči, da je bilo njegovo življenje trojna milost za katoliško Cerkev, za vse kristjane in za vse ljudi dobre volje.«

ZA KATOLIČANE

Njegovo življenje je bilo milost za katoličane predvsem po tem, ker je sklical vesoljni cerkveni zbor. Ob otvoritvi koncila je izjavil, da je popolnoma nasproten tistim prerokom, ki ne-

prestano napovedujejo samo katastrofe. »Nimamo razloga,« je dejal, »da bi se bali. Strah more prihajati samo iz pomanjkanja vere.«

Izjavljal je, da je po navdihu od zgoraj prišel na misel za sklicanje vesoljnega cerkvenega zbora. Zato je imel tudi popolno zaupanje v njegov uspeh. Z nasmehom je nekega dne dejal: »V zadevi koncila smo vsi novinci. Ko se bodo škofje zbrali, bo tam Sveti Duh in bomo jasno videli.« Pred začetkom cerkvenega zbora je škofje povabil, naj preberejo v Apostolskih delih poročilo, kako so apostoli z Marijo pričakovali v Jeruzalemu prihoda Svetega Duha. Želel je, da bi ta cerkveni zbor bil za današnji svet kakor nove binkošti. Luč Svetega Duha naj bi razsvetlila Cerkev in po njej ves svet.

ZA VSE KRISTJANE

Življenje Janeza XXIII. je bila milost za vse kristjane. On je s svojo ljubeznijo in iskrenostjo ustvaril novo ozračje, ki omogoča, da se vsi kristjani zblížajo in premagujejo ovire, ki so na poti do zedinjenja. Dobro je vedel, da je to mogoče doseči samo z veliko ljubeznijo. Ko je po otvoritvi koncila sprejel zastopnike pravoslavnih cerkva in protestantskih ločin, je napravila nanje velik vtis njegova odkritosrčnost. Govoril jim je: »Bolj kakor v mojih besedah boste našli v mojem srcu, kaj čutim v tem trenutku. Kako bi mogel pozabiti deset let, ki sem jih preživel v Sofiji in deset drugih let, ki sem jih prebil v Carigradu in Atenah? Večkrat sem se srečal s kristjani, ki pripadajo različnim skupinam. Nismo razpravljali, ampak smo se vzljubili. Vaša prisotnost, naša ginjenost me vabita, da vam zaupamo gorečo željo svojega srca, da delamo in trpimo za to, da se približa ura, ko se bo za vse uresničila Kristusova molitev po zadnji večerji...«

ZA VES SVET

Življenje Janeza XXIII. je bilo končno milost za ves svet. Vkljub vsem oviram se mu je posrečilo, da je njegova beseda prodrla tudi med nekrstjane. Ljudje so spoznali njegov glas, ko jim je govoril o Bogu, o človeškem bratstvu, o socialni pravičnosti in miru v svetu. Poslušali so ga in so obrnili svoj pogled proti možu, čigar dobrota jim je dala slutiti Boga. Zato so žalovali za njim kakor za očetom, jokali so za njim otroci, ki so pričakovali njegovega blagoslova, ubogi, ki so vedeli, da je bil ubog, kakor so oni, in se je Bogu za svoje uboštvo zahvaljeval; jokali so jetniki, ki jih je obiskal in jim dajal poguma; jokali so za njim vsi, ki so poznali njegovo dobroto in ljubezen.

Ob koncu svojega govora je kardinal Suenens omenil besede, ki jih je papež Janez XXIII. izrekel leta 1934, ko se je poslavljajal od Bolgarije:

PRIŽGANA SVEČA NA OKNU

»Bratje moji, spominjajte se me, jaz pa bom ostal vedno goreč prijatelj Bolgarije. Po starem izročilu v katoliški Irski vse hiše postavljajo na božični večer na okno prižgano svečo, da pokaže svetemu Jožefu in Mariji, ki v sveti noči iščeta zavetišča, da ju znotraj družina pričakuje. Kjerkoli bom po svetu, povsod bo vsak Bolgar, ki bo šel mimo moje hiše, našel vrata odprta in v hiši najtoplejšo in najpristrčnejšo gostoljubnost.«

To povabilo je prestopilo meje Bolgarije. Janez XXIII. ga je naslovil na vse ljudi dobre volje. V zgodovini bo ostal papež, ki sprejema vse in vsem prinaša upanje. Zato bo njegov prijeten in svet spomin ostal blagoslovljen.

S. Z.

vembra. Vemo, da so poslušavci to oddajo težko pričakovali in jim je žal, da ni na sporedu vsako soboto.

PISANI BALONČKI so tudi letos na sporedu vsak torek ob 19.15.

Nova oddaja je tudi SESTANEK V KЛУBU — obisk, razgovor, zanimivosti iz srečanja z našimi ljudmi. Prva oddaja bo v četrtek 21. nov. ob 21.15.

Postaja začenja s svežimi močmi pooletnih mesecih. Želimo ji mnogo uspehov, mnogo novosti, malo ponavljanj, veliko iznajdljivosti.

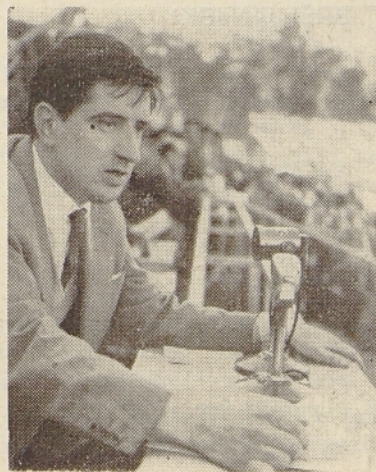
ŠOLSKE ODDAJE

Slovenski dijaki so že na različnih naših zavodih izrazili željo, da bi tržaška radijska postaja uvedla tudi oddaje za šolsko mladino. Gre za vzorne učne ure, ki bi mogle z vsemi sredstvi, ki jih ima radio na razpolago, snov čimbolj približati dijaku. S področja književnosti bi na primer mogli prikazati življenje literarnih ustvarjalcev v obliki slušne igre, mogli bi slišati najboljša dela pisateljev. Prav tako bi lahko odlično približali v taki obliki mladini druge umetnike in znanstvenike, mogli bi živo slediti različnim odkritjem, prikazom zgodovinskih pojavov in obdobjem ter napredku znanosti. Radio ima možnosti, kakor jih ni mogoče doseči v nobenem laboratoriju na šoli.

Dijaki so tudi prepričani, da bi vodstvo RAI-a svoje oddaje tako razporedilo, da bi mogli razredi del učne ure posvetiti oddaji, ki bi suhoparni pouk popestrila in požlahtnila. Gotovo je, da se morata tudi šola in radio srečati.

PRENOS S STADIONA

Po dolgem času so imeli radijski poslušavci TRST A spet priložnost poslušati prenos nogometne tekme. Za šport se danes zanima mnogo ljudi in je razumljivo, da so bili mladi ljudje 13. novembra ali na stadionu pri Sv. Soboti ali pa so poslušali prenos tekme. Radijski reporter Mitja Volčič je pričaral tekmo preko radijskih sprejemnikov, da smo živo sledili bitki. Želimo, da bi bili večkrat deležni take oddaje, posebno si to želi mladina.

Mati dr. Stanka Janežiča, umrla
letošnje poletje

Luč z gorâ

Dramska skupna Dom v Rojanu je šestkrat odigrala dramski prikaz iz dijaškega življenja, Luč z gorâ. Dvakrat so jo igrali v Rojanu, potem v Bazovici, na Opčinah, v Borštu in v Gorici. Mladi igralci so igro zelo marljivo naštudirali in zaslužijo vse priznanje. Režiral je akademik Franko Žerjav.

Praznik Kristusa Kralja

so proslavile vse katoliške organizacije na Tržaškem s skupno proslavo v rojanskem Marijinem domu. Na sporedu je bila igra Luč z gorâ in govor predstavnika Sveta slovenskih katoliških organizacij na Tržaškem.

Mamika.

Morti je le pri nas v Prlekiji tako in še to ne pòvsod: mati trdo zveni, mama premehko; najbolj ljubljeno bitje je moč zavati le mamika.

Mamika.

Morti je le pri nas v Prlekiji tako in še to ne pòvsod: mamika mora roditi mnogo otrok.

Nas je bilo štirinajst. Le trije so nahitroma vzeli slovo in nam vsem pletejo stezo in dom za oni svet.

Najmlajšemu mora biti ime Benjamin. Lahko pa ga zovejo tudi Stanko. Najdražji je vsem in največ mora trpeti. Brez mi-ru hodi okrog, poje in nikoli ne neha hrepeneti.

Mamika.

Tisoč pesmi bom pel, vse bodo odmev ene melodije: mamika.

Tisoč dni in noči bom hrepenel v eno ljubezen: mamika.

Moja dežela, moj 'rod

Nekje za gorami in vodami je dežela veselih holmov in tihih dolin.

Holme porašča trtje, po slemenih kipijo v nebes drzoviti jagnedi in ob klancih se belé svetešnje zidanice.

V dni-ke se spuščajo sadovnjaki in šume, izpod gabrov vro studenci, med travniki pohleven potok riše vijugasto pot in cesta ob njem mu je zvesta družica.

Med njivami, nasadi in ogradi preprosto in samozavestno sedijo drečne kmetije. Njihov obraz je odkrit in gostoljuben.

Ljudje ne govore. Pojejo. Tudi kletev in jok je popevka. Lica so rdeča, pleča vzravnana in iz sončnih oči sijé poldanski žar.

Rojstvo in krstítke, ženitve in gostovanje, smrt in sedmina: vse se vrsti v enakomernem zaporedju.

Skrivnostnost božíčne noči in zamaknjena blizkost belih planjav, ubrani razpon velikonočnih zvonov in prebujenega silja razcvet, žarno zorenje in pogače žanjic, razhuškana bratev in vzkipeli mošt: v nebo in v prst in v dno src je uzakonjen večnostni krogotok.

Ta dežela me je rodila. Med temi ljudmi sem prežil svojo mladost.

BRŠLJANJSKI

Vernih duš dan brezdomca

Na Krasu vrbe se žalujke
sklanjajo h grobovom
in lovorí k domovom,
sí duše niso tujke.

Tam žale so med bori, brinjem,
na gmajni v kristalih kamni,
pod brinjem žalostni ciklamni,
v plašču vse rumenosinjem.

Bršljan je pri Bršljanski¹ vzcvet,
jezera zašumela Korotana,
valovi jokajo Jadrana,
jesensko elegijo bi zapel.

Da mogel bi vsaj do Stromca²
od daleč gledat kraško Gospo Sveto,
poklonil Njej bi, Sinu, pesem peto,
utolil Kristus bi duha brezdomca.

1) Bršljanska Mati božja pri Komnu na Krasu.

2) do Stromca je hrib v Dornbergu na Vipavskem.

Tujci povsed

ZORA SAKSIDA

(Nadaljevanje)

8

Na postajo ju je spremil Karel, a vlaka ni počakal. »Moram še podlasici nastaviti, pokončala nam je že kar preveč kokoši. Le še kaj pridita, a nič več peš,« se je posmejal in jima segel v roko. Anica se je kar zamaknila v lepega lovca, ki je urno zavil na stezo in se skozi gozd vračal v gradič svoje sreče.

»Kaj bi ga že rada zmešala?« jo je zdramil mož. »Pazi, vlak prihaja!«

Ko sta si v praznem kupeju sedela nasproti, je potožil: »Si videla, še hvala mi ni rekel za tisti denar.«

»Ga že misli vrniti.«

»Kje ga bo pa vzel?«

»Saj ga ima v banki.«

Da bi ne oblatil sestro, ni hotel reči, kaj misli o svakovem denarju v banki. Ni še hodil po bankah, a toliko je že vedel, zakaj se denar ne more dvigniti.

»Ne spi zdaj, ker se že vidi mesto v lučih. Imaš vozne listke?«

Segla je v žep ponje in mu jih pokazala. S prtljažne mreže je vzel zetov dar in se zasmel: »No, koj bom pa jaz za kuharja in še Grossova povabim.«

Da bi bil pogosto tako nasmejan, bi se Aničina srca ne loteval strah pred življenjem, prve težave na domu bi je ne plašile, prenašala bi jih ali pa bi jih sploh prezrla, ker bi jo k delu priganjalo veselje, ne le potreba in dolžnost. Počasi je vstala in nenadoma začutila, kako ji vse teži k tlom, da bi se najrajši spet stisnila v kot in zaspala.

Naslednje jutro je prvi vstal Obrobek in odšel na stražnico na Bregu, za njim Grossova. Anici se pa ni dalo iz postelje, počutila se je slabo.

»Najbrž so sinočnje jerebice, preveč jih je zabelil,« je potožila Grossovi.

»Jerebice ne, gospa Anica, ampak jerebička, najbrž je čas potekel in mlada luna je. Po včerajšnji dolgi hoji ni nič čudnega.«

Po vztrajnih bolečinah se je tudi Anica nalezla njenih misli.

»Skoraj bi poklicala babico, jaz nimam prav nič izkušenj.«

»Ali je daleč?« se je zbala Anica, da bi predolgo ostala sama.

»V Krakovem, še naprej od cerkve.«

»Kaj bom sama tačas?«

»Prej pogledam po kakšnem fantiču iz ulice, a se bojim, da so šli že vsi v šolo. Če ne pa sama stečem.«

Kmalu se je vrnila: »Nikogar nisem našla, sama moram ponjo. Vam že pošljem Kranjčevo gospo, vi se pa Devici Mariji priporočite.«

Anica je videla, kako je segla v predpasnikov žep po molek in odbrzela. Kmalu za njo je vstopila

Kranjčeva, sosednja najemnica, žena mladega mornarja, ki je bil večji del leta na morju. Po prstih se je približala postelji in obzirno vprašala:

»Kako je, gospa?«

»Kaj je Krakovo zelo daleč?«

»Za Grossovo Polonico prav nič, saj je urna kot veverica. Bi malo kamilčnega čaja?«

»Ravno zdaj sem ga pila.« Na nočni omarici ga je bila velika skodela, skuhala ga je že gospa Polona in tudi lučko je prižgala pred Marijinim kipcem.

»Od tam nam pride prva pomoč,« je rekla med vžiganjem; izrabila je vsako priliko, da bi skrajšala razdaljo med Anico in Bogom.

Grossova se res ni dolgo mudila, a Anici se je zdelo, da je pripeljala babico po neznosno dolgih urah. Ob vsakem šumu in glasu je spraševala Kranjčevo, če že prihajata. Babica je bila drobna, že priletna ženica, ki ga je rada luckala in še mudilo se ji ni nikoli. Svoj poklic je opravljala po starem, preizkušenem, a ne za vse primere veljavnem reku: »Vsaka reč ob svojem času. Kaj bi silili ljudi na svet, če še nočejo priti.«

Mirno je čakala in z njo ostale ženske, dokler ni močno potrkalo na vrata. Odprla jih je Polona, ki je ves čas stala ob Anici in molila rožni venec. Anici se je zazdelo, da sliši znan, domač glas, a ga v tistem trenutku ni mogla nikomur pripisati. Za Grossovo je prišla v sobo moževa sestra Kristina, ki je bila poročena v Gorici. Zagledala je svakinjo na postelji med tolikimi ženskami in takoj razumela.

»Kaj pa čakate?« Pogledala je naokoli, da bi uganila, katera je babica, in nadaljevala: »Da umreta oba?«

Babica je nekaj zagodrnjala, a se je le zganila. Kosilo je nesla Francu na stražnico gospa Gross, čeprav s precejšnjo zamudo, in mu naznanila s takim veseljem, kot bi bila njena osebna zasluga:

»Gospod Obrobek, sina imate, velikega in krepkega. Še cesar ga bo vesel,« je dostavila iz stare navade.

»Saj ga ni več,« se je posmejal neki stražnik, ki je ob oknu prebiral časopis, Franc pa je zardel do ušes in zamahnil z roko: »Lepa reč! Če nimate boljših novic...«

»Saj res, tisto sem pa pozabila. Vaša sestra je prišla.«

»Kaj bi pa zdaj rada? Včeraj sva bila pri njih.«

»Ne tista, ona iz Italije.«

»Kristina?«

»Se mi zdi.«

Skoraj je bil pred njo doma. Ženo in otroka še pogledal ni, mudil se je le s sestro, ji razkazal hišo in stanovanje.

»Kaj pa Zefa? Rada bi jo obiskala.«

»Ona nima skrbi, a njen mož jih mora imeti kar precej. Z Anico sva bila ravno včeraj pri njih. Vlak vzameš do Preserja, od tam moraš peš po desnem kolovozu nizdol. Lepo punčko imata.«

»Že dolgo ni nič pisala. Nekaj svile sem prinesla, če bi jo mogla kje prodati.«

»Karla moraš vprašati; pozna same bogataše, jo bo že kam oddal.«

Še naslednje jutro se je odpeljala na Notranjsko. Anici je bilo hudo, ker je prisijala prejšnji dan v njeno življenje kot svetel žarek in jo rešila trpljenja. Upala je, da se bo kmalu vrnila in ostala vsaj teden dni pri njih, da bi ji malo pomagala in bi mogla Grossova gospa spet na delo. Kristina je ostala pri sestri Na jezeru le en dan, a pri bratovih le prenočila in se odpeljala domov.

»Z našim delom sva vedno po vaseh, zdaj je semenj v Idriji, zdaj v Ajdovščini, treba je v Brda in bližnje furlanske vasi, v Soško in Vipavsko dolino. Mož ne more sam okoli, ker ne zna slovenski in niti ne maram, ker bi si preveč pridržal.«

Anica je nehote pomislila, da se tudi Kristini vidi, da je Obrobkova: za vsak krajcar se boji. Sramovala se je svojega obsojanja in si očitala nehvaležnost, kajti svakinja ji je bila prinesla iz Gorice veliko svilen ruto.

»Nič nimam, da bi ti dala,« ji je rekla, ko se je ob postelji poslavljala.

»Beži, beži, kaj bi tisto! Nase pazi in na otroka pa kakšno kuro si kupi in jej vse na maslu, če hočeš biti zdrava.«

»Ju bomo že gledali,« se je nasmehnila Grossova gospa.

»Greš, Kristina? Vlak te ne bo čakal,« je iz kuhinje zaklical Franc, ki še vedno ni obiskal ne ženo ne sina. Ponoči je rajši spal na tleh v kuhinji, le s kocem pod seboj.

Četrty dan po otrokovem rojstvu je Anica že vstala in najemnica je spet začela hoditi v tovarno. Razen previjanja in kopanja otroka ter pranja njegovih pleníc, ni bilo takega dela, a ponoči je bilo dete sitno in Anici je postalo čez mero težko, da sta morala zaradi njega izgubiti Grossova precej spanja. Toliko časa je priganjala moža, naj se preselita na svoj konec hiše, da ji je le ugodil. Po hištvu še vedno ni bilo in spet jima je prihitela na pomoč gospa Polona in jima posodila eno posteljo, otrok pa je spal v košari, ki jo je šel kupit Miha na trg.

»So mislili, da kupujem za vnučka,« se je smejal in brskal po pipici.

Jesen je postajala vedno mrzlejša, megle so se dolgo vlekale nad vrtovi. Peček je slive že davno obral, nekega popoldneva je prišel po jabolka. Obrobek je bil v službi, njegova žena pa se ni hotela vtikati v njune zadeve. Spominjala se je, da ji je mož pod jablano govoril o prvem zaslužku, ki ga bodo dala jabolka, a ni bila prepričana, da sta se tudi s Pečkom tako menila. Zato ni šla niti na dvorišče, le po večerji je povedala možu, da je obral prejšnji gospodar tudi jablano.

»Strela ga udari! Jabolka niso češplje! Bo že videl!«

Naslednje jutro se je že zarana lotil dela. Vstal je prav gotovo še s temo, kajti Anico so zbudili težki, zamolkli udarci, ko je bilo jutro še mračno. Vstala je in stekla na kuhinjski prag. V megli je bilo videti medle obrisе močeve postave in njegove iztegnjene roke, ki so s sekiro togotno udarjale po deblu.

Ptiči, ki so imeli na jablani svoje domove, so že ob prvem udarcu zapustili napadeno trdnjavo; nekaj vrabčkov in ščinkavcev se je razburjalo v žlebu drvarnice in od daleč je bilo slišati kovinsko

P R A V N I

OB ZAKONSKEM NACRTU ZA NOVI KAZENSKI IN CIVILNI ZAKONIK

Septembra letos je ministrski svet odobril na predlog pravosodnega ministra zakonski načrt za obnovo kazenskega in civilnega zakonika ter zakonikov o civilnem in kazenskem postopku.

O zastarelosti sedanjega zakonika so pravni strokovnjaki veliko razpravljali in so si bili skoraj edini v zahtevi po novem, boljšem zakoniku; po zakoniku, ki bi bil izraz sodobnih teženj in zahtev in da bi bil pisan v duhu povojne ustave.

Vsem je znano, kako se civilne pravde in kazenske obravnave vlečejo v nedogled in večkrat zaidejo v slepe ulice. Tu ni toliko vprašanje denarja kot predvsem vprašanje časa: leta in leta mora obtoženec čakati, preden dokončno zve, ali je ali ni kriv. Spominimo se mimogrede procesa proti Fenaroliju in Ghianiju, ki že toliko let razburja italijansko javnost. Pustimo juridično stran procesa in pogledimo raje »človeško« stran: šest let že čakata dokončno razsodbo. Ni to le malo preveč? Pot od preiskovalnega sodnika do zadnje stopnice, to je do kasacijskega sodišča, je odločno predolga! Osebna svoboda je neprecenljiva dobrina in življenje enkratni božji dar, zato nima človek pravice samovoljno in po krivici jemati sočo-

veku teh najvišjih dobrin! Fenaroli in Ghiani sta že šest let v središču zanimanja vse javnosti. Koliko solza, napadov, obrekovanj, živčnih izbruhov, koliko upanja in brezupa, koliko trpljenja sta prestala in bosta še, preden bosta dokončno spoznala svojo usodo! Tudi če sta kriva (Prizivno sodišče ju je spoznalo kriva umora), je to obupno čakanje prehudo, skoraj nečloveško mučenje. Vedno ista vprašanja, obujanje istih spominov in pripovedovanje istih stvari, pa še časnikarji s svojo vsiljivostjo, ki ne pozna meja! Ne meji to že na pravo mučenje? Ima človek tako pravico nad sočlovekom? Kje pa je meja med dovoljenim in nedovoljenim? Vsak zločin mora biti kaznovan, o tem ni dvoma, a odpraviti je treba odvečno mučenje! Koliko ljudi je po nedolžnem leta in leta v zaporu! In to samo zaradi tega, ker je pot pravice prepočasna.

Imel sem priložnost srečati fanta, ki je prestal osem let zapore. Posledice so bile nedopovedljive: od živčnosti ni mogel prijeti v roko niti skodelico kave — tresel se je kot starec; obraz mu je bil blede in suh, govoril je sunkovito in misli so se mu porajale brez vsake zveze. Venomer je ponavljal: »Uničili so me! Uničili so mi mladost!« V joku je potem pripovedoval, da so ga pri 22. letu obtožili umora nekega de-

brušenje rumenokljuna, ki se je možato, odsekano jezil na hudodelca, a sicer ni bilo nikogar, ki bi gledal Obrobkovo uničujočo jezo. Proti večeru je bila jablana okleščena, veje razsekane in zložene pod streho, da bi se sušile za kurivo. Kljub mrzlemu vremenu se je mladi mož tako razgrel, da mu je pot kar curljal s čela po vratu. Nažlampal se je vode kar pod vodovodno pipo in si tako prehladil črevesje, da si je nakopal krvavo grizo.

»Božja roka ga je udarila,« si je mislila Anica in porinila misel v varen prostorček, da jo bo o priliki povlekla na dan in mu jo vrgla v obraz, zdaj se je ni upala; pohitela je le po zdravniku Drča, ki ga je svetoval stari Miha. Pripeljal ga je isker belec na razkošnem vozu z dvema velikanskima kolesoma.

Ovil je vajeti okoli slive in jih zadrnil v rahel voz, bič pa vtaknil v ozki bičevnik ob lepem žarometu na desni strani voza.

»Ne plašite konja!« je zagrmel nad otročad, ki je kot roj mušic privrela za njim. »In tudi na voz ne sedajte!«

Pograbil je zdravniško torbo in odvihral za Anico, ki ga je že čakala na pragu. Moč je kar puhala iz njegove orjaške postave; košatih obrvi in brkat, s štrlečo brado in debelimi očmi je bil kot kak divji mož boljše vrste.

Zgnetel je Francetov trebuh, da sta se potila bolnik in zdravnik, in rekel čisto resno:

»Tako, ali bo ostal ali bo šel.«

Ni bilo treba povedati kam in tudi njegovo modrovanje se ni zdelo Anici nič posebnega, saj bi znala takole tudi sama zdraviti. Na receptni list je nekaj načečkal in kar brez zadrege povedal račun.

»Pazite, da se ne premrazi in trebuh naj si potem vso zimo zavija z volneno cunjjo.«

Franc je moral nekaj dni ležati; bil je siten kot podrepna muha in vedno je hotel ženo poleg. Ni sitnaril zaradi bolezni, gnjavila ga je ljubosumnost. Čim ni slišal Aničinega glasu ob otroku, ali njenega ropotanja po kuhinji, že jo je sumničil, da je kje v drvarnici.

IV.

Anica je bila sicer dela vajena, a tu, v novem stanovanju in prvič zares na svojem, se ji je zdelo, da noče od rok. Namesto, da bi z možem in otrokom legla zvečer k počitku, se je šele lotila pranja, ki ga je imela zavoljo moževe službe in opravkov po vrstu že itak dovolj in ji ga je dobršno mero prinesel še otročiček. Pogosto je mencala, splakovala in obešala pozno v noč, da jo je bilo včasih kar strah, ko so bili v nočni tišini glasovi močnejši in je bilo tu in tam po Gmajni slišati zateglo lajanje privezanih psov. Megla se je iz gostih noči vlekla preko jutra daleč do poldneva in v medlem, bolnem soncu, ki se je med kosilom in večerjo leno zavleklo čez vrtove in dvorišča med Opekarsko cesto in Malim grabnom za temni Log, se perilo ni utegnilo posušiti. Ven ga je obešala, le da se je odteklo, na večer pa ga je prinesla v kuhinjo, kjer je od kljuke vrat do železnega droga ob štedilniku napela konec motvoza. Pred spanjem je naložila še nekaj polen in ni se ji bilo bati, da bi zjutraj ne imela svežega perila za moža in čistih, suhih pleničk za fantiča.

Kar kmalu je odkrila razliko med samostojnim gospodinjstvom in med tistim lepim, skoraj letoviškim življenjem pri Grossovih, kjer je zjutraj lahko poležala, vstajala v zakurjeno, že ogreto kuhinjo, in našla pri rokah vse: milo in vodo, kavo in mleko na robu štedilnika, kruh in zelenjavo, zabelo in drva.

(Nadaljevanje prihodnjič)

KOTIČEK

kleta; porotno sodišče ga je obsodilo na 20 let zapora; prizivno sodišče pa ga je spoznalo za nedolžnega.

»Kdor ni poskusil, ne ve, kaj se pravi prebiti v tesni celici osem let, po nedolžnem! Osem let samote in trepetu, osem let najlepše človeške dobe! Ko so me po osmih letih izpustili na svobodo, sem se bal, da bom zares postal morivec, iz maščevanja!«

Kje naj iščemo vzrokov, da se obravnave vlečejo tako dolgo? Čigava je krivda? Policijskega sistema? Javnega tožilstva? Sodišč? Ne! Vzrok je iskati v zastarelosti in nepravčnosti zakonika!

Civilni zakonik je iz leta 1942. Pripravljali so ga v čudnih časih, ko je divjala vojna in je fašizem vsiljeval svojo voljo! Kazenski zakonik pa je iz leta 1930 in je tudi delno sad tedanjega režima.

Ze dolgo časa je več komisij za obnovo zakonikov na delu, septembra pa se je ministrstvo za pravosodje nenadoma odločilo in predložilo vladi v odobritev načrt za obnovo vseh štirih zakonikov. Vlada bo morala v času štirih let izdati nov civilni in kazenski zakonik ter nova zakonika o civilnem in kazenskem postopku.

Principi, na katerih bodo morale sloneti nove postave, so odraz duha ustave, so odraz socialne pra-

vičnosti in enakopravnosti med vsemi državljani. Predvsem pa bodo važne tele spremembe: sodniki bodo imeli večjo oblast in avtonomijo (oblast državnega tožilstva je po sedanjem kazenskem zakoniku le nekoliko pretirana); pravde in kazenske obravnave pa bodo rešene v najkrajšem možnem času! Tako bodo novi zakoni res sad sedanjega boja za socialno pravičnost in enakopravnost med vsemi sloji!

Slovenci, ki živimo v Italiji, pa upamo, da ne bo več v novem zakoniku prostora za kako do nas krivično postavbo! Člen 137 sedanjega zakonika o kazenskem postopku ne sme ponovno v nov zakonik! Narodne manjšine imajo pravico do uporabe svojega jezika tudi na sodiščih! To velja toliko bolj za tržaške Slovence, saj nam je tudi po Memorandumu zajamčena dvojezičnost na sodišču. Upajmo, da ne bo o krivičnih paragrafihi niti sledu v novem zakoniku. Čas je, da se tudi naša narodna manjšina poslužuje svojega materinega jezika na sodiščih, tako kot se ga lahko v šoli in v cerkvi. Šele potem bomo lahko rekli, da smo vsaj po zakonu Slovenci enakopravni svojim sodržavljanom in da ni tretji člen ustave le mrtva črka, saj smo vsi državljani enakopravni pred zakonom, ne glede na spol, jezik, vero, politično mišljenje ter socialno stanje.

Drago Štoka

TUDI VI? TUDI MI! ZAKAJ PA NE?

DUHOVNIKI NACIONALISTI

Pravijo, da ste slovenski duhovniki nacionalisti in zato preprečujete tisto asimilacijo, ki bi prinesla naši deželi red in mir. Ali drži to?

Janez

To obtožbo večkrat slišimo, a nihče nam pravilno in zadostno ne razloži, kaj pravzaprav beseda nacionalist pri nas v letu 1963 pomeni in kako bi morali ravnati ali delati, da ne bi veljali za nacionaliste.

»Naš« nacionalizem nam očitajo za greh. A žal si sami ne moremo šteti v greh vse naše delo, ki zaradi vsakovrstnih potreb večkrat presega meje duhovniške dejavnosti. Zato ne moremo prositi odpustanja za ta »greh« in ne moremo narediti trdnega sklepa, da se bomo poboljšali, dokler ne zvemo, kaj naj razumemo pod besedo nacionalizem in kako bi pred svojo vestjo opravičili delo za asimilacijo. (Pod fašizmom so rabili besedo »bonifica«). Verjamem, da bi politiki imeli lažje delo, če bi prišlo do asimilacije; toda skrb za javno blaginjo v državi ne predvideva te poti. Predvideva pa medsebojno spoštovanje in sodelovanje, ki vedno rodi dobre sadove. Odpasti pa morajo predsodki, ki so marsikdaj preprečili iskreno sožitje in plodovito sodelovanje.

Kako važno je, da pomen že rabljenih besed dobro poznamo, naj osvetli sledeči dogodek.

Spominjam se prijatelja, ki me je v maju 1945 v daljšem razgovoru vprašal, ali sem tudi jaz »od reakcije«. Rekel sem mu: »Prav rad ti bom odgovoril; najprej pa povej ti, kaj razumeš pod besedo reakcija.« Še danes čakam na odgovor. Prijatelj tudi.

ZAGRIZENOST ALI NEVEDNOST?

V zadnjem času je slovensko korosko in avstrijsko časopisje veliko pisalo o okrožnici, ki jo je razposlal župnik pri Gospe Sveti Wilhelm Mucher. V tej okrožnici se nepriemerno izraža o svetih bratih blagovestnikih Cirilu in Metodu ter o pokojnem papežu Janezu XXIII., ki je poslal slovanskim škofom ob 1.100 letnici prihoda svetih bratov na Moravsko pismo, v katerem poveljuje delo svetih bratov. Je sredi XX. stoletja še mogoče tako pojmovanje in zagrizenost?

Častivec svetih bratov

Ne bom sodil o zagrizenosti. Preden moremo kaj takega trditi, moramo imeti zadostne dokaze. Teh jaz nimam.

Bral sem okrožnico, ki je prav gotovo polna napačnega pojmovanja in presojanja. Delo in namene svetih bratov moramo presojati v duhu tedanjega časa, ne pa po predsodkih zastarele kova.

Marsikateri nemški strokovnjak odkrito prizna, da so nasprotniki sve-

tih bratov nepravilno ravnali in zato danes poveljujejo delo svetih bratov. Z veseljem se spominjam predavanja univ. prof. Karla Bosla iz Münchena, ki je 4. avgusta letos na kongresu v Königsteinu pri Frankfurtu v Nemčiji med drugim izjavil, da sta sveta brata univerzalni osebnosti in da ni mogoče danes dovolj jasno spoznati vse škode, ki so jo povzročili tisti, ki so preprečili uresničitev načrta svetih bratov, to je povezave med Zapadom in Vzhodom v Rimu in to prav po Slovanih. Nadalje sem slišal, da je med Slovani naletel na prijazno priznanje govor škofa iz Regensburga, ki je govoril pri cerkveni slovesnosti ob priliki proslave svetih bratov, ki so jo imeli v Salzburgu v začetku julija na mednarodnem kongresu za slovansko zgodovino.

Zelo zadene vsakega katoličana obtožba, da je bil Janez XXIII. prijateljsko vzhodno komunistično usmerjen (kommunistenfreundliche Ostausrichtung). Te vrstice pišem na peto obletnico njegove izvolitve za papeža in se spominjam njegovih besed, ki sem jih ponovno slišal po televiziji, ki je pokojnemu dobremu papežu Janezu posvetila lepo spominsko oddajo. »Pravijo,« so bile papeževe besede, »da sem preveč optimist in da ne vidim slabega, ki je v svetu. Dobro vem, da je veliko slabega, a glejmo na to, kar je dobrega. Kaj je pravzaprav delal naš dober učenik Kristus? Bodril, ozdravljaj, tolažil, dajal pogum. In jaz ga skušam posnemati.«

Slišal sem, da je papež Janez jokal, ko so mu povedali, kako nekateri pojmujejo njegovo srečanje z Hruščovim zetom. Začuden je vprašal: »Kaj sem slabega napravil? Ali ne bi Kristus tako ravnal?«

Bodočnost bo povedala, kdo je imel prav. Novi preroki ali pogumni kmečki sin, ki je svetu pokazal, kako se izpolnjuje zapoved krščanske ljubezni.

Belgijski kardinal Suenens, eden izmed moderatorjev koncila, je pri proslavi pete obletnice v cerkvi svetega Petra govoril o Janezu XXIII. Po njegovem mnenju ni spadal pokojni papež k tistim nalvnežem, ki se dajo od vsake sladke besede ali zapeljivega smehljaja spraviti na led; zato je dobro vedel, da se s samo dobroto ne da še vsega rešiti. A bil je prepričan, da dobrota približa srca, odpre usta za razgovor, razveže jezike in ustvari ozračje medsebojnega spoštovanja. Janez XXIII. je bil kakor sončni žarek, ki razprši meglo, kot ogenj, ki rastopi led, kot gorski potok, ki preskoči vsako oviro, kot jutro v sončni zarji, ki vsem vliva morje optimizma. Uspešno mu je, da so sredi mrzličnega vrvenja in tehničnega razvoja vsi ljudje prisluhnili njegovemu glasu, posebej pa še stiskani, trpečji, preganjani, zatirani, lačni in ubogi.

CERKVENI ZAKON BREZ DUHOVNIKA

Živim v Jugoslaviji in sem civilno poročen. Tako sem se poročil, ker imam službo. Vsaka služba je pri nas državna. Javnim uslužbencem, kakor dobro veste, mnogokrat ali celo vedno, delajo sitnosti, če se cerkveno poročijo.

Dobro vem, da civilno poročeni niso poročeni pred Bogom in Cerkvijo. Rad bi uredil svojo zadevo, a v cerkev le ne morem. Kaj naj naredim? Nekje sem slišal, da je možen cerkveni zakon brez duhovnika.

Skrajšano pismo Jož. Kos.

Če ne bi šlo za resno stvar, bi Vam lahko odgovoril: Če ne morete v cerkev, lahko greste v zakristijo; če ne morete v zakristijo, lahko v župnišče. Kdor ima resno voljo in se zaveda svoje krščanske časti, zna najti pot, da uredi svoje zakonsko življenje po cerkvenih pravilih in božjih zapovedih. Nekateri se le prelahko izmaknejo Cerkvi, da lahko v javnosti veljajo za nekristjane. Težave so in jaz jih ne podcenjujem. Le malo več poguma in odločnosti bi želel našim ljudem, ki jih vsakdanja življenjska izkušnja stavlja v stik z obstoječim brezbožnim redom, ki pa v ustavi nima utemeljitve.

Cerkvena poroka brez duhovnika ni nobena skrivnost. Kan. 1098 Zakonika cerkvenega prava se takole glasi: »Če župnika ali ordinarija ali pooblaščenega duhovnika, ki bi poročili po določbah kan. 1095, 1096, brez velike težave ni mogoče dobiti ali k njim priti, je v smrtni nevarnosti veljaven in dovoljen zakon, ki se sklene samo pred pričami; prav tako pa tudi izven smrtni nevarnosti, da se le po pameti naprej vidi, da bodo takšne okoliščine trajale mesec dni.«

Nimam tu možnosti, da bi natančno razložil ta kanon. Poudariti je treba, da je ta postopek izrednega značaja, ko se pojavijo velike težave, ki so odvisne od zunanjih ali objektivnih okoliščin, ne pa od namišljenega strahu, komodnosti itd. V državah, ki so pod brezverskim režimom, so take zunanje okoliščine verjetno večkrat dane; zato tudi, je pred Bogom in pred Cerkvijo veljavna tista poroka, ki je bila sklenjena v okoliščinah in pod pogoji, kakor jih predvideva kanon cerkvenega zakonika. Zato moremo reči, da lahko postane civilna poroka, — v prej omenjenih okoliščinah in pod danimi pogoji — prava poroka, zakrament sv. zakona.

Trditev se bo komu zdela malo drzna, a jo brez strahu lahko zagovarjamo. Glavno je, da so res dani vsi pogoji, ki jih predvideva cerkveni zakonik.

Lojze Škerl

SEZNAM

SLOVENSKIH IN NEMSKIH IMEN KOROSKIH KRAJEV

V Celovcu je v samozaložbi izšel imenik koroških krajev in občin. Seznam je pravzaprav dvojen. Najprej prinaša slovensko ime kraja, njegovo občino in nato še nemško ime, kot na primer: Bajdiše, Borovlje — Waidisch, Ferlach. Tak je prvi del slovenskega seznama po abecednem redu. Drugi del pa je nemško-slovenski, na primer: Waidisch, Ferlach — Bajdiše, Borovlje.

Na koncu pa sta še dve karti, ki predstavljata: prva Ziljsko dolino, Gornji Rož in področje med Osojskim in Vrbskim jezerom; druga pa predstavlja Rož, Podjuno in Celovško kotlino. Tako obsega imenik 98 strani na ciklostilu. Prvi del je na belem in drugi na rožastem papirju. Imenik predstavlja priročen krajevni vodič. Seznam smo sprejeli s posvetilom: »Pošiljajo Vam katoliški koroški Slovenci v skromno zahvalo za Vaše bratske simpatije ob naših težavah in borbah.«

VESELJE V DRUŽINI

V zbirki »Knjižice« je izšla 36. številka »Veselj v družini«, ki jo je napisal dr. Janez Jenko. Pisec začenja svojo knjižico s Cankarjevo Besedo veselja, nadaljuje z izreki in o vlogi veselja. Nato prehaja na vprašanje, kje je pravo veselje. V tej knjižici, ki je šele prvi del, se ustavi pri družini in otrokih ter viru veselja. Ta knjižica je slavonspev družini z mnogimi nasveti za družino. Naj jo prebirajo po naših domovih.

TI IN ONA

Skrb za zunanost, red in snago je vsakakor lepa lastnost vsake žene. Če te lastnosti nima, ne samo, da so pogosti razni prepiri, ki krhajo zakonsko slogo, temveč se zanemarjena žena mozu tudi upre in se je sramuje. Vsak mož je namreč toliko nečimrn, da ima rad lepo ženo ter lep in urejen dom. Zato velja svarilo tudi ženam.

Marsikatera se kot dekle izbrano nosi, da bi fantu ugajala, ko se pa poroči, se docela zanemari. Seveda so moški pri tem večkrat le površni, enostranski opazovalci. Če je žena zanemarjena, jo takoj vidijo, jih hitro »zbode«; če pa je lepo urejena, kar prezrejo; niso toliko pozorni, da bi jo pohvalili ali vsaj malo občudovali.

Če bi mož znal dovolj in pravi čas ceniti in hvaliti žensko nagnjenje do prikupne zunanosti, bi bila tudi žena prej zadovoljna in bi se mozu ne bilo treba pritoževati, češ žena mi ves denar »v cunje« vtakne. Tako pa so žene prav zaradi nerazumevanja in podcenjevanja v tem pogosto tem bolj nezadovoljne in imajo vedno nove zahteve. Vzročnost je skoraj vedno nasprotna, kot moški navadno mislijo. Žena ne zahteva

Martinovanje na Proseku je za domačine in za okolico že od nekdaj velik praznik. Cerkev je sicer stisnjena med poslopja, vendar so Prosečani zgradili kar 37 metrov visok zvonik, da se je ponosno dvignil nad strehe in da lahko »motri nehanje ljudi pod seboj...«

Sicer pa je martinovanje na Proseku še bolj živahno izven cerkve kot v cerkvi sami, čeprav vaščani ne pozabijo ta dan na svojega farnega zaščitnika. Na Križadi je posebno živo. Po pečenem kostanju diši, na stojnicah prodajajo pršut in vse mogoče blago, iz gostiln diše pečenice, za vasjo cvilijo prašički, ko jih kupci prenašajo.

Predvsem pa nihče od domačinov in številnih gostov ne pozabi na najvažnejše: *mošt je ta dan dozorel v vino*. Ta vinski praznik časte ljudje pač na različne načine, a najbolj tako, da novo vino pijejo, hvalijo njegovo moč in sladkost in so srečni, da jim je prav skrivnostna moč novega vina razvezala jezike in odprla srca, da govore vsi več kot sicer in jim srce prekipeva v neki nenavadni radosti.

Novo vino!

V gneči stopamo počasi dalje, od vseh strani nas vabi smeh in klici. Danes ima Prosek neko prav posebno podobo.

Zamika te misel, kakšna je bila ta vasica, 250 metrov nad morjem, nekoč. Pa smo stopili do g. župnika Šibenika z vrečo vprašanj.

Ljubeznivo nam je odstopil nekaj listov že orumenelega papirja, pisanega z drobno, a zelo pravilno pisavo. V tej listini je del zgodovine tega kraja.

Zapiski so iz arhiva. Napisal pa je te strani nekdanji proseški župnik Martelanc, po rodu Barkovljan, ki je okoli 40 let župnikoval na Proseku. Pri delu v tej fari je onemogel, potem iskal zdravja v Ljubljani in tam umrl.

Župnik Martelanc piše takole:

V tržaškeji okolici nij nobene samostojne politične občine. V prejšnjih časih imele so tudi posamezne vasi nekaj samostojnosti in samouprave, ali iz štatutom leta 1850 je vse to nehalo; sled onega štatuta postal je Trst in okolica ena sama politična občina.

NEKOČ JE ŽUPNIK VLADAL

Da bi si bili ljudje sami župane volili, tega ne pameti nobeden sedaj živečih. Tudi jaz, čeravno okoličan ne vem nič kako je bilo v mojem rojstnem kraju v Barkoli. Pregledovaje starejše listine tukajšnjega arhiva dobil sem listine v kojeh še pred več kot 70. leti se vsakikrat pojavlja (pred kurat, pozneje župnik), naj magistratu naznani vsakikrat sposobne moze izmej katerih se bode eden županom izvolil. Tudi je razvidno, da vsa lokalna policija je bila v rokah fajmoštrovih.

Njegovi eksekutivni organi so bili župan in poljski čuvaji — in to je trajalo do najnovejših časov. Sedaj pa nasvetuje tri moze, izmed katerih se od Magistrata eden kot vaški načelnik izvoli.

KDAJ JE POSTAL PROSEK FARO

V starih listinah nemških kot latinskih se imenuje zmeraj ta kraj Prosek. Do leta 1830 spadala je duhovnija Prosek pod faro Devin, v Goriški nadškofiji, a tega leta — 1830 je prišla duhovnija Prosek pod tržaško škofijo. In ko je bila leta 1850 prejšnja duhovnija v faro povzdignjena, je vendar del Proseka, Gerljan in Miramar ostal pod kontovelsko kuracijo.

K fari Prosek spadale so tudi vasi sežanskega okraja: Briščiki in Gabrovec in potem del vasi Proseka unkraj meje tržaške okolice; del ta imenuje se Devinščina (Duinščina) — tu se je začela jurisdikcija devinskih grofov.

ŽENSKI KOTIČEK

Mati in poročeni otroci

vedno več novih oblek zato, ker je nečimr-
na, temveč nasprotno: postala je preveč
zahtevna zato, ker je mož niti v malem ni
pohvalil in ji ni dal potrebnega zadoščenja;
tako nezadovoljnost raste in se razvije v
pravo boleznost in neznosnost.

Kako zadovoljna, čedna in prikupna je
marsikatera žena, čeprav je malokdaj »no-
va« ali morda le »prenovljena«, ker ji mož
vsak dan ali vsaj pogosto daje tisto, kar
žena brezpogojno hoče »vsak dan novo ime-
ti« in kar je tako rekoč »krona« vse njene
lepote in prikupnosti, namreč priznanje,
zlasti pa priznanje lastnega moža, da mu
tako oblečena ugaja.

Če bi bili moški vsaj toliko dušeslovca,
kakor je v teh vrsticah nakazano, bi imeli
neprimerno manj denarnih izdatkov in živč-
nega vznemirjenja. Obenem bi pa bilo za-
konsko življenje nagrajeno s tihim, osreču-
jočim mirom dveh src, ki se razumeta.

PRIČAKUJE POHVALO

Žena pa pričakuje pohvalo tudi drugje,
ne samo pri obleki in zunanosti. Vedno se
razodeva ista ženska potreba: osebna usmer-
jenost. Brez zavesti, da se za koga žrtvuje,
ne more delati, a prav tako tudi brez po-
hvale tistega, ki zanj dela, živi in se žrtvuje,
nima veselja ne do dela ne do življenja.

Zvečer po trdem celodnevem delu je
kmetica postavila na mizo za večerjo pest
sena. Moški so gledali, misleč, da se ji je
zmešalo, žena pa je lepo mirno rekla: »Ka-
ko sem mogla vedeti, da sploh opazite, kaj
vam postavim na mizo? Že trideset let vam
kuham, a še nikdar nisem slišala ene same
besede, ki bi mi povedala, da pogledate,
kaj jeste.«

Ta zgodba je morda izmišljena, a nič za
to; lepo nam le pojasni to, kar nas zani-
ma: žene rade vidijo, če jim zajtrk, kosilo
ali večerjo pohvalimo. Težko prenašajo, če
jim nikoli ali zelo redko pohvalimo jed,
ki so jo skuhale; kako neki jih mora šele
boleti, ako moški ne zna drugega, kakor da
vsako jed »obgodrnja«, da ni z nobeno za-
dovoljen in ne pomisli, da mu jo je žena
pripravila morda celo z veliko skrbjo in
trudom, pa večkrat tudi z grenkostjo, ker
bi bila rada kaj boljšega skuhala, a ni ime-
la.

Če pomisliš, s kako šadskimi besedami si
znal sedanji ženi »ušesa božati«, ko si bil
še fant, če pomisliš, kako si ji na dušo
»pihal« samo zato, da bi jo zase »pridobil«,
ali nisi nespameten, ako se sedaj niti z be-
sedico priznanja in pohvale ne potrudiš, da
bi svojo nekdano največjo pridobitev vsaj
ohranil. Kakšna nespamet, da svojo nekda-
njo pridobitev, za katero si žrtvoval dneve
in noči, zdaj vsak dan z nepremišljenimi
očitki in godrnjanjem od sebe suvaš in za-
pravljaš košček sreče.

Kolikokrat ena sama beseda preveč ali
premalo skvari že zajtrk in zagreni okus
za ves dan.

Drat

Težko je biti mati. Pravzaprav se mati uči vse življenje in
spričevalo dokončno dobi šele na onem svetu.

Najtežja doba učenja ni morda detinstvo otrok niti odrasča-
nja z vsemi težavami, ki jih ima. Najtežja doba je tedaj, ko se
poročajo in poroče otroci.

Med materjo in otrokom je bil dolga leta tihi dogovor: prav
tam od spočetja sem. Naenkrat vstopi tretja oseba: Prva, ki go-
vori; druga, s katero govorim; tretja, — o kateri govore? Ne!
Tretja, ki posluša. Morda je že tu, že vem zanjo, morda je na-
vzoča samo duhovno, v otrokovih mislih... srcu. Posluša in ne-
koč bo stopila dejansko pred mater, pa bo hotela vedeti, kaj ta
sodi o njej, kako jo bo sprejela.

Če jo zavrne... slabo. Če jo enostavno pušča ob strani in
prezira, kot da se v otrokovem življenju ni nič spremenilo...
slabo. Edino možno je, da jo sprejme. Sprejme pa jo lahko ali
z nujno vdanostjo ali na toliko boljših načinov, vse do odkrite
prijaznosti.

TRETJA OSEBA

Kaj naj bo ta tretja oseba? En sin, ena hči več? Težko je
kaj takega zahtevati. Lepo bi bilo, ali pa je mogoče? Saj prihaja
iz čisto drugega okolja, z drugo preteklostjo, navadami, doživljaji
in doživljanjem... čisto drugačno materjo. To sicer ni ovira, da
ne bi nastala med njima prava materinska in otroška ljubezen,
ki pa je bolj neizrazna kakor navadna ljubezen med pravim otro-
kom in materjo in je nekako v tem, da od matere sprejmejo ali
ji opravičijo stvari, ki bi jih od drugih nikdar ne, in da to store
z ljubeznijo.

Rajši naj bi bil to odnos med prijatelji; mati naj bi bila
starejša prijateljica, ki jo je treba vsaj spoštovati, ne more pa
biti prevelike navezanosti. Da, čim manjša navezanost, sicer se
zet ali snaha nikdar ne bosta počutila dobro, nikdar ne poraz-
govorila o čemerkoli, tem manj, če sta drugačnega mnenja v
čem; nikdar ne bosta povpraševala za svet... ne da bi se čutila
dolžnega, da mu sledita.

Pa mati in poročeni sin, hči? Tu je težava še večja, zakaj tudi
do teh se razgovor spremeni.

Doslej je mati v glavnem delala le eno: dajala, dajala, se raz-
dajala. Čas, denar, ljubezen. Zdaj mora zavreti to nagonsko za-
tajitev same sebe in preiti v drugo: zatajiti samo sebe v tem, da
se ne razdaja — ne da bi jo prosili.

Tašča mora čakati, da jo prosijo za to ali ono pomoč. Je
čisto zmotno, če zlasti hčerke mislijo, da morajo za vsako stvar
k mami po pomoč. Ta jih mora celo poučiti, a naj se nauče vo-
diti dom same. A tudi mati se ne sme ponujati.

Če za vsako stvar kličejo mamo, potem bo nehote prešla iz
čisto vsakdanjih tvarnih pomoči k pomoči na drugem polju: za-
čela bo dajati nasvete, za katere je nihče ni vprašal; hotela bo
vzgajati (»kot je ona svoje in poglejte, kakšni so!«), kar ni nič
čudnega, če so otroci skoro ves dan ob njej... Tako se sčasoma
mati, ki je bila prve dneve in ob izrednih primerih za mladi za-
kon blagoslov, spremeni kmalu v eno »taščo« več.

DRUGO DELO

Kadar se torej materi poroče že prav vsi otroci, naj si dobi
drugega dela, naj se posveti z vsem srcem možu, naj se vrže v
delo za druge potrebne, samo da se ne vtika preveč v mlade dru-
žine, ki naj žive svoje življenje.

Sin jo bo seveda obiskal. Ali mu je treba brati z obraza vsako skrb, težavo, nevoljo, utrujenost — in brž povprašati, pa »celiti rane«, ki jih seveda snaha ne zna! Ali je treba neprestanih obiskov, daril, nasvetov hčerki, kot da bi ji njen mož ne zadostoval?

Zmerom seveda ne bo smela čakati in molčati. So v življenju trenutki in dobe, ko vsakdo potrebuje pomoči, nasveta ali celo trdega nastopa. Morda je tedaj še najbolj uspešna mati. A ti trenutki so le redki, čeprav jih ne manjka. Če kaže, da se zakon mladih ruši, ali ne bo stopila pred sina, hčer in dejala: »Če puštiš ženo, moža, pozabi, da imaš mater!« V takih primerih mati sme in mora nastopiti spet z vso materinsko oblastjo, a tudi z modrostjo, ki so jo je naučila leta.

Koliko mater po neumnem trapi z vprašanjem: kako to, da me moji otroci ne marajo več, so tako mrzli, ali sem mar jaz že čisto odveč?

NIKOLI ODVEČ

Mati nikoli ni odveč. Zato tudi ni res, da je ne marajo več. Njeni otroci so pač preveč zaposleni čustveno s tisto tretjo osebo in z novimi bitji, ki so plod te zaposlenosti. In ko bi šlo samo za čustva! Vsaka mlada družina ima tisoč vprašanj, ki so morda stara ko svet, a jih mora vsak sam znova rešiti, le da zlasti danes pade na mlade rame še toliko drugih zadreg. Kako naj tedaj mislijo na mater, kot so nekdanj?

Tudi tu je treba molčati in čakati. Ko se bodo mladi vživeli, tedaj bodo spet obnovili razgovor s »staro« materjo. Če bo morda manj čustven in manj intimen, se bo pa zmerom bolj spreminjal v vzajemno razumevanje in končno pravo prijateljstvo, tisto prijateljstvo med materjo in otrokom, ki je eden najlepših in najpopolnejših človeških čustev.

Iz Duh. življenja

Ne iščimo opravičila za svojo zanikrnost!

Bodimo pravični: koliko nas je, ki bi pripisale svoj neuspeh svoji zanikrnosti? Veliki ameriški industrijalec ima navado, da osebam, ki jih hoče vzeti v službo, za preizkušnjo naroči, naj razvozljajo zelo zavozlano vrstico. Nekateri so takoj užaljeni, češ, kaj misli, da smo otroci? Drugi začno ogledovati nohte, ki se jim bodo polomili ali se jeze na prekratke nohte ali brž opazijo, da ima tisti poleg njih, manj zavozlano vrstico. Potem so taki, ki takoj obupajo, češ, to je nemogoče razvozlati. Končno pa so še taki, ki z vso vnemo začno razvozlavati vozec za vozlom. Ti so sprejeti v službo.

Opazujte samo nekaj časa, koliko del je slabo opravljenih: v zadnjem nadstropju je oseba, ki pušča odprta vrata dvigala, električar je obljubil, da pride danes, pa ga ni in bo verjetno prišel šele čez teden dni... in ti, ki bi morala napisati pismo, pa si ga odložila na jutri...

To ni lenoba v pravem pomenu besede, kajti vse te osebe so sicer lahko zelo prizadevne. Mika jih le, da vzamejo na lahko stvari, ki se jim zde dolgočasne in težke, stvari, ki zahtevajo napor; saj je še čas, bom že, ko se bo mudilo!

Vendar se je treba navaditi, da zahtevamo od samih sebe vse, kar zmoremo. Ne iščimo opravičil. Končajmo začeto delo, tisti pričetni pulover, ki leži že toliko mesecev v predalu, preberimo knjigo do konca, čeprav je nekoliko dolgočasna ali težka; napravimo red v predalih omare. Odložimo se za to tako trdno, da boste že v enem mesecu opazile uspehe svoje odločnosti in dinamčnosti povsod: v poklicnem delu, v družinskem okolju, celo pri svoji lepoti, kajti tudi tu je skrivnost uspeha v stalni skrbi in stalni negi.

N. K.

KAKO PRIPRAVIMO JEDI

(DALJE)

K tehniki gospodinjskega dela spada tudi — serviranje jedi. V ta namen moramo okusno pripraviti mizo. Na običajen način jo pognemo z velikim prtom ter položimo k vsakemu krožniku poleg pribora prtiček — tega imajo zlasti na deželi za odvišen »luksus«, a je s higijenskega in estetskega vidika nujno potreben (prav tako in zlasti za otroke). Praktičen in ličen je pa tudi »ameriški način« pogrinjavanja mize, tako da te ne pregrnemo v celoti, temveč podložimo pod vsak krožnik manjši prtiček, nanj pa položimo kot že omenjeno poleg pribora ustni prtiček. Na mizo spadajo tudi cvetlice; k mizi pa predvsem prijetno vonjavo.

UŽIVANJE HRANE

Preden sedemo k mizi, naj bi si ne očistili samo rok in obleke, temveč prav tako vse dnevne navlake skrbi in zlasti slabe volje. Kajti jed nam bo teknila le, kadar jo uživamo v sproščenem razpoloženju, mirno in počasi. Zatorej ne spadajo k mizi razburljivi razgovori o poslovnih ali vzgojnih problemih (o spraševanju v šoli in podobno), vznemirljiva politična ali druga poročila. Najbolje je, če pri jedi poslušamo lahko glasbo in se po možnosti kratkočasimo z dovtipi. Nekateri celo svetujejo, da je najboljše jesti v popolnem miru, zbrano in kar se da počasi. Kajti hrana vsebuje baje neko nevidno sestavino »prāno«, ki naj bi bila slično kot vitamini bitnega vitalnega pomena; ta se pa uniči, ob močnejšem vibriranju, če hitro in nemirno jemo, oziroma nezbrano. Zatorej nikoli brati pri jedi in ne hiteti ali celo hlastati! Čim bolj smo lačni, tem počasneje jejmo, tem bolj se bomo nasitili ob manjši količini, ker si tako olajšamo in poživimo prebavo. Priporočljivo je, da se ne najemo povsem do sita, ampak da raje večkrat po malem kaj pojemo.

O vrstnem redu in sestavi obeda smo že govorili.

Izogibajmo se prevročih in premrzlih jedi in pijač! Za serviranje se poslužujemo servirne mizice, na katero gospodinja zloži pripravljene jedi in si potem vsak sam z nje postreže — v smislu »samopostrežbe«, kar odgovarja duhu sodobnega gospodinjstva, da nihče drugemu ne streže temveč le ponudi!

Po obedu naj otroci pospravijo mizo, očistijo posodo in uredijo kuhinjo. Gospodinja kakor tudi mož in starejši otroci, zasti če so umsko zaposleni, naj se za pol ure, povsem sproščeni, odpočijejo in tako obnovijo energije za delo!

Marija

GRAŠČINA

(Nadaljevanje)

XXV.

VALPET TELEBAN: Hudič se upira in noče iti.

UPRAVNIK: Toda, gospod vzgojitelj. Saj je bila samo šala. Res nam morate oprostiti.

VSI (razen vzgojitelja): Res nam morate oprostiti.

VZGOJITELJ: Saj nisem padel na glavo. Upor ste torej zadušili in nad kmeti se boste krvavo izdivjali.

UPRAVNIK: Kje pa, gospod vzgojitelj. Mi hodimo s časom. Kmetje so sijajni ljudje, samo godilo se jim je preslabo. Sedaj pa bo Mica Potica celo ministrica nove in prve vlade, ki jo ustanavlja.

VZGOJITELJ: Kako? Ne verjamem.

UPRAVNIK: Res, res.

TRGOVEC S PUŠE: Res, res. Toda jaz moram iti. Na svidenje!

VSI: Na svidenje. (Trgovec odide).

XXVI.

UPRAVNIK: Vzgojitelj, svobodni ste.

VZGOJITELJ: Potem pa odidem.

UPRAVNIK: Vzgojitelj, poslušajte. Vi ste tudi umetnik. Mi vas rabimo. Graščina postaja kraljevina in vi ste imenovani za našega kulturnega ministra.

VZGOJITELJ: Ne in ne!

UPRAVNIK: Toda dajte si dopovedati. Za to boste vendar plačani.

VZGOJITELJ: Ne in ne!

UPRAVNIK: Kaj bo pa rekel kralj Graščina I.!

VZGOJITELJ: Pustite že tega blaznega Graščino na miru. Samo Porcijunkula še manjka, pa je mera polna. Ne, jaz grem.

UPRAVNIK: Pa kam, vzgojitelj? Take graščine so povsod.

VZGOJITELJ: Ne. Ne verjamem. So kraji, kjer graščin ni. So kraji, kjer je človek zares svoboden. So kraji, kjer še sije sonce in kjer žive narodi v slogu in bratstvu. Jaz grem.

UPRAVNIK: Ne hodite! (Vzgojitelj odide). Držite ga! Držite ga! (Klici: Ušel je! Ušel je!)

ALEKSEJ MARKUŽA

Odlomek

iz dnevnika

V hladnem mraku
list za listom
pokriva trudna tla.

Kot spomin
na tople dni
se v srcu zbira
misel na rodni kraj.

Rad bi na harfo
zaigral
v zatišju odmeva
nekdanjih večerov,
da se moje dume
odpoče v senci
zelenih borov.
Drevo brez listov
sameva tiho
v molčanju.
Samo veter
se v snežnih nočeh
neslišno pogovarja
o dneh brez povratka.

XXVII.

VALPET TELEBAN: Smola pa taka. Za tega tepca je le smodnik.

UPRAVNIK: Kaj pa sedaj?

VALPET TELEBAN: Kaj pa sedaj?

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kaj pa sedaj?

UPRAVNIK (Skoči bliskovito pokonci): Nič. Pohiteti bo treba. Cesarju je treba pripraviti sprejem in skuhati kosilo. Na tla bo potrebno položiti rdeče preproge, stene pa okrasiti s cvetjem.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Toda brez kulturnega ministra ne gre.

UPRAVNIK: Grajski norec bo kulturni minister.

SUŽENJ DEBELI MARTIN in VALPET TELEBAN: Sijajna ideja. On še ni bil angažiran.

UPRAVNIK (proti vratom): Grajski norec!

XXVIII.

GRAJSKI NOREC: Kikiriki, Porcijunkule ni!

UPRAVNIK: Bodi no tiho. Poslušaj, norec. V imenu graščaka pl. Graščine te imenujem za našega prvega kulturnega ministra.

GRAJSKI NOREC: Kikiriki, ta pa neumna ni!

AKCIJA IZ OBCINSTVA

GLASOVI: Živijo! Ta pa ni neumna! Grajski norec! Norec minister! Norec in kultura! Živijo!

Kričanje. Mačja muzika.

KONEC NOČI IN DRUGEGA DELA.

III. POJEDINA

Prizorišče kot prej. Atmosfera kot prej.

I.

UPRAVNIK: Tako, kuharica. Vesel sem. Kosilo je skuhan. Race so pečene.

DEKLA: Res se bo mastil naš cesar.

KUCHARICA: Dekla, ne smeš pozabiti, da se bo mastila tudi plemenita Porcijunkula. Mastil se bo tudi pl. gospod Graščina, mastila pa se bosta tudi njegova plemenita sinova.

DEKLA: Ja, mati kuharica.

UPRAVNIK: Toda: ženski, cesar je vendar več vreden.

KUCHARICA: To že, gospod upravnik. Zato pa je Porcijunkula bolj naša.

UPRAVNIK: Ženska, morda govoriš resnico. Povem ti tudi, da bo naš plemeniti gospod pl. Graščina kmalu povišan v kralja.

DEKLA: Konec je graščinskih časov, kraljevina prihaja.

UPRAVNIK: In zato, dekla, ki si postala ministrica, skoči v kuhinjo in prinesi ministrici kuharici krožnike.

DEKLA: Ja, gospod! (Odide).

II.

VALPET TELEBAN: Gospod, cesar so se pojavili na obzorju.

UPRAVNIK (mrzlično): Postavi častno stražo pred vrata. Godba v pozor!
 VALPET TELEBAN: Brž, gospod upravnik! (Odide)
 KUCHARICA: Dekla, hitro krožnike na mizo! Tudi race prinesi. Pojedina se bo vsak čas pričela!
 UPRAVNIK: Pohitite! Pohitite!

III.

SUZENJ DEBELI MARTIN: (si briše potno čelo):
 Vsi krožniki niso dobro pomiti. Presneto.
 UPRAVNIK: Strela jasna! No, umazane krožnike daj sebi pa Mici Potici, dekli, kuharici in valptu Telebanu. Cesarju pa nikakor ne! To bi bila sramota.
 SUZENJ DEBELI MARTIN: Ja, gospod.
 DEKLA: Moj Bog, skleda s špinačo je padla na tla!
 UPRAVNIK: Hitro pobriši!
 DEKLA: Seveda, gospod.
 KUCHARICA: Ženska nemarna! Kje si spet v mislih (ji primaže klofuto).
 DEKLA: Joj!
 (Beganje, kričanje, padanje in pobiranje posode, brce.)

UPRAVNIK: No, mir! Cesar lahko pride vsak čas. In kaj bo rekel, če nas vidi take?
 SUZENJ DEBELI MARTIN: Saj smo že gotovi. Gospod upravnik, saj lahko pozvonite!
 UPRAVNIK: Prav. (Pozvoni).

IV.

UPRAVNIK: Tako, gospoda, postavite se v vrsto. Dekla, pogrni rdečo preprogo. Tam pri vratih... Ja, ja... Dobro... Tako. Gospoda, no v vrsto. Sedaj bodo prišli cesar s spremstvom. Vsi moramo biti zelo prijazni. Postavili se bomo v vrsto. Prvi v vrsti sem jaz, ki bom dal cesarju tudi prvi roko. Jaz sem namestnik pl. gospoda Graščine, ki biva med nami in seveda njegove rodbine. Tako, prvi sem jaz. Jaz sem sedaj predsednik graščinske vlade in graščinski zunanji, notranji, gospodarski in finančni minister. V meni se torej skriva več oseb. Drugi v vrsti je valpet Teleban (Teleban salutira), ki je minister za vojsko, mornarico in državno varnost, tretji je suženj Debeli Martin, ki je minister za kolonije in ekspedicije, četrta je gospa ministrica tovarišica tlačanka Mica Potica, ki je postala minister za socializem, kuharica je ministrica za preskrbo, šesta je dekla, ki je ministrica za delo in sedmi je grajski norec, ki je naš kulturni minister.

GRAJSKI NOREC: Kikiriki!

UPRAVNIK: Gospoda, bodimo vendar resni.

VALPET TELEBAN: Saj smo resni!

SUZENJ DEBELI MARTIN: Pokorno javljam, njegovo visočanstvo graščak pl. Graščina s plemenito hčerko plemenito Porcijunkulo Prelepo in plemenitima sinovoma princem Somagonom in princem Somalytom. (Oglasi se graščinska himna. Vsi — razen tlačanke Mice Potice — se poklonijo do tal).

UPRAVNIK: Plemeniti gospod in plemenita gospoda! Hvala, da ste prišli!

VSI: Hvala, da ste prišli. Cesar bo vsak čas prišel (Graščaka z družino v resnici ni nikjer).

Večer v gorah

TLAČANKA MICA POTICA: To vašo graščinsko himno smo peli kmetje v kmečkem upor. Sedaj pa ne bomo odstopili od svojih pravic. Fuj! Tega vašega graščaka ne bomo prenašali, ko smo v vladi.

UPRAVNIK: Toda gospa ministrica tovarišica tlačanka Mica Potica, kaj vas je le pičilo. Saj smo vam že povedali, da bo graščak postal kraj in bo vse drugače.

TLAČANKA MICA POTICA: No, potem je v redu. Če bo vse drugače in če bomo kraljevina in ne graščina.

UPRAVNIK: Plemeniti gospodje Graščine. Plemenita Porcijunkula pl. Graščina. Oprostite nam to malo diskusijo, ki pa je krvavo potrebna. Sedaj namreč začnemo prvič v zgodovini našega naroda s plodnim dialogom, doslej smo si pa pulili lase. Sedite, plemeniti.

DEKLA: No, pa so sedli!

UPRAVNIK: Gospoda ministri in ministrice. Prosim v vrsto. Cesar bo ja vsak čas tu.

DEKLA: Prekleta komedija! Saj smo vendar v vrsti.

UPRAVNIK: Tako. Sedaj bom prebral imena vseh ministrov, vi ministri in ministrice pa se boste poklonili presvetli plemeniti družini pl. Graščina. Tako, presvetli iz družine pl. Graščina. Jaz sem predsednik graščinske vlade in minister za zunanje, notranje, gospodarske in finančne zadeve. Po domače mi je ime upravnik. To je naš valpet Teleban (valpet salutira), ki je minister za vojsko, mornarico in državno varnost, tretji je suženj Debeli Martin, ki je minister za kolonije in ekspedicije, tovarišica tlačanka Mica Potica (Potica dvigne pest) je gospa ministrica za socializem, kuharica je ministrica za preskrbo, dekla za delo in grajski norec je naš kulturni minister. (Vsi se poklonijo, nekateri zakričijo »Tukaj«, grajski norec zakikirika).

(Dalje prihodnjič)

KRITIKA ZDOMSKEGA JUBILEJA

Petdeseta publikacija argentinske slovenske založbe SKA nas ni presenetila. Kremžarjevi SIVI DNEVI namreč nikakor ne pomlajajo nekoliko utrujenega programa te založbe.

Ce se ozremo nazaj, je SKA dosegla svoj vrh z izdajo novele Zorka Simčiča ČLOVEK NA OBEH STRANEH STE-NE, z Jurčecovim romanom LJUBLJANSKI TRIPTIH, s Papežovo pesniško zbirko OSNOVNO GOVORJENJE, s Truhlarjevima pesniškima zbirkami NOVA ZEMLJA in RDECE BIVANJE in z zbirko Beličičeve lirične proze NOVA PESEM. Razen Beličičeve zbirke sega ta založbin vrh že nekoliko nazaj, tja v leti 1957 in 1958. V tem svojem vrhu se je naša največja založba še najbolj približala nalogi, ki bi jo morala gojiti, namreč izgrajevanju resnično kvalitetne slovenske literature, ki na današnji stopnji razvoja pomeni tudi v domovini vedno izrazitejše povezovanje tistega, čemur pravimo slovenska tradicija s svetovno perspektivo. Zlasti Simčičeva novela je bila v povojni slovenski literarni situaciji tako izrazito dejanje, da je ne bo mogoče obiti. Ne glede na to, da zna njen avtor često zdrkniti v vse preveč žurnalistično in pustolovsko obdelana mesta in je v noveli morda vse premalo psihološko osvetlil odnos glavnega junaka do lastne žene, mu tega ne gre preveč zameriti. Za oblikovno zelo lepo rešenim prijemom (analitična tehnika) nam je podal zgodovinsko sliko vse naše sodobne emigracije, vso njeno izrazito nepripravljenost na tisto poznejše tako boleče spajanje s svetom, vso usodnost njegove zapletenega medvojnega bojevanja — tako v človekovi notranjosti kot v zunanjem okolju. To je bil čas, v katerem je cela veriga družin in poedincev duhovno in materialno bankrotirala, kar končno pretresljivo opisuje Pasternak v Doktorju Živagu, ki prihaja iz neke druge, a sorodne dobe.

Ceprav je v Simčičevi noveli več konservativnih drobcev (ti se kažejo v pisateljevem vrednotenju sodobne resničnosti v domovini in končno tudi po svetu), to toliko ne moti, kot v Jurčecovem romanu LJUBLJANSKI TRIPTIH, ki hoče sicer biti realna slika prvih povojnih let slovenske situacije v domovini, in se retrospektivno povrača v preteklost, zlasti v predvojno Jugoslavijo, ko so pisateljevi junaki dozorevali, a je v resnici posebno v tistem delu, ki govori o povojni domovini, skonstruirana podoba časa. Pisatelju, ki mu ne gre odrekati finega estetskega čuta in velike svetovljanske razgledanosti, se je sicer posrečilo ustvariti zanimivo groteskno zgodbo s svojevrstno težko melodijo, ki pa ni zaživela v končni resničnosti, torej v analizi prvih povojnih let, ki tvorijo magistrale te zanimive knjige.

Vse nekaj več kot v prozi pa pomenimo Slovenci v poeziji. Če bo od današnje proze v poznejšem času želo slavo samo kako delo Cirila Kosmača, od mlajših pa Bena Zupančiča, Hienga, Kovačiča, Simčiča in kot izgleda Kavčiča (in še neodkriti Kocbek), pa bodo poezijo nedvomno zastopali od pesnikov Pesmi štirih vsaj Kovič, od kritične generacije vsaj Zajc, Taufer in vedno pomembnejši Gregor Strniša, od mlajših pa morda še razvijajoči se Kramberger in še kdo, da o že znanih Udoviču, Kocbeku ne govorimo. In emigracija bo tu odnesla dober delež, ker bo nedvomno potrebno upoštevati Vodeba z drugo zbirko Človek sem, v katerih se je povečini otrese epigonstva mladih let in znal ustvariti v nekaterih pesmih (n. pr. Človek sem) izklesano

mislno-religiozno poezijo. Neznanejši pomen je pripisati Vladimirju Kosu, ki je v zgoanejših pesmih več obetal in je ustvaril enkratna eksotična razpoloženja, a je v zbirki Dober večer, Tokio zašel oblikovno v hud manierizem in zmaučenosť, ki zna streti njegovo pesniško silo, ki ji ne manjka čuta za veliko moralno in socialno pravičnost. Od starejših pesnikov bo potreba omeniti Peti evangelij pokojnega Novačana, ki ne pomeni umetnikovega vrha, vendar učinkovito dopolnjuje podobo ene najzanimivejših osebnosti slovenskega ustvarjalnega genija. Posebno mesto velja pripisati zlasti Crni maši Jeremije Kalina (Tineta Debeljaka), ki pomeni nadaljevanje Balantičeve tradicije, a je vse bolj tendenciozno, mračno, že kar mazohistično, ki pa vendarle učinkuje izrazito pretresljivo in tragično. Teh zbirk ni izdala SKA. Poseben pomen pa bomo morali določiti fini, izbrušeni liriki Karla Vladimirja Truhlarja (NOVA ZEMLJA, RDECE BIVANJE), ki jo je izdala SKA. Karel Vladimir Truhlar ni avantgarden pojav v navadnem in banalnem pomenu te besede, saj z zaletavostjo določenih modernizmov nima ničesar skupnega. Avantgarden je pri nas v toliko, ker je do potankosti (in v drugi zbirki že v lastno škodo) oblikovno izpilil svojo, kljub modernemu krščanskemu religioznemu prijemu, fino in klasično umirjeno poezijo. Kljub močnemu racionalističnemu momentu je njegova lirika duhovno in poetično učinkovita in pomeni močan sotoč kakemu Antonu Vodniku, Edvardu Kocbeku ali posebno Udoviču in Vipotniku, torej osebama, ki sta se ponovno naslonili na klasična gibanja, čeprav jima novokatolištvo ni bilo tuje. Poglavlje zase je OSNOVNO GOVORJENJE Franceta Papeža, ki se v tem delu še ni otrese močnih Eliotovih vplivov, a je z novimi pesmimi, ki jih objavlja v Meddobju, vendarle dokazal, da ni le športnik v poeziji. Kot je Kocbeku v zbirki Groza uspelo enkratno podati zgodovinsko rojevanje novega slovenskega človeka, tako se je Papežu v njegovem filozofskem pesniškem jeziku vsaj delno posrečilo podati pohod slovenskega katoličana (poznejšega emigranta) v njegovo današnjo resničnost. Na nove perspektive njegove poezije pa me opozarja njegov Fragment treh spevov (objavljen v zadnji, 34. številki letošnjega Meddobja). Seveda ni pri tem zamolčati, da je Papežev filozofirajoči jezik včasih vsiljiv, da na trenutke celo deluje kot zaviralna coka poezije. Določen razvoj je videti tudi v delih Vinka Beličiča, katerega nežne lirične impresije (a vendar že s trdimi, včasih krutimi, popolnoma nekonformistični prebliski v tragično resničnost) so dosegle svoj dosedanji vrh v zbirki lirične proze NOVA PESEM. Beličič je močan stilist, ki pa se ni popolnoma otrese vpliva slovenske moderne, njegov svet je plemenit, jasen, čist, a vendar še močno impresionističen. To je vsaj zame moment, ki me nekoliko moti, ne da bi pri tem izgubil izpred oči pisateljevo etično pomembnost, ki se zadnji čas odpira tudi vse bolj v kritiko družbe.

Kot torej vidimo, je SKA izdala nekaj del z resnično umetniško vrednostjo, ki pomenijo prelom z našim prejšnjim, v bistvu lokalnim in provincialnim domačijskim realizmom. Zato se današnji moderni literarni kritik ne bo več navdušil ob branju Kociprovega Mertika, ki mu stilistično ni odrekati kvalitet. Se bolj bo razočaran ob vojnem romanu (prvem delu trilogije) Na božji dlani istega avtorja, ki je delo z izrazito konservativno tendenco (v toliko torej popravljam svojo oceno iz Dun. zbornika 1962). Tudi brbljava in razvlečena Maroltova Zori, noč vesela mu

ne bo odgnala hudega razočaranja. Mauserju lahko rečemo, da je obrtniško spreten pripovednik, vendar njegova dela, izdana pri SKA ali celovski Mohorjevi družbi govore le o tem, da je zamudniški epigon kakoga Finžgarja ali Jalna pa še koga, in njegovim kvantitativno tako bogatim delom ni posvečati preveč pozornosti. Zato bi goriški in celovski Mohorjevi družbi in končno tudi SKA, ki je dotiskala Mauserjev roman *Ljudje pod bičem*, vendarle morali svetovati, da začne voditi bolj sodobno, resnično kulturno politiko. Ironija je, da bo moral največ obetajoči **koroški** mladi pripovednik tiskati svoje delo v Ljubljani. Vse to samo dokazuje, da se odgovorni ljudje pri naših založbah kljub vsemu velikemu idealizmu ne zavedajo dovolj odgovornosti, ki jo imajo pred zgodovino in svojim narodom. Ob tem je treba pozdraviti dejanje Mladike, ki želi tiskati finančno nekoliko problematična dela tudi mlajšim avtorjem. Lani je izdala Janežiču zbirko lirčne proze *Moja podoba*, ki je predvsem v prvi polovici dovolj prepričljivo delo, ki dobro govori o nežnem pisateljevem odnosu do ljudi, domovine, narave in stvarstva. Tudi se mi zdi, da je važnejše, da tiskamo morda nekoliko manj pomembna dela našim lastnim avtorjem, kot da velik del svojega izdajanja posvečamo afirmiranju slovenskega ekspresionizma. To je pomembno le v toliko, kolikor je trezno in se suče okrog res pomembnih avtorjev. Ob Preglju, ki ga je izdala SKA, ne dvomimo v pomembnost takega početja, nekoliko pomislekov pa zbudi Velikonja ali Majcen, saj ponatis starih del ob malenkostnih novih izdajah ne govori velikokrat o drugem, kot o božanju starih ran in izogibanju trenutne resničnosti. Slovenskega ekspresionizma namreč ne morejo afirmirati toliko nove izdaje njegovih avtorjev, ki jim v domovini posvečajo vse premalo pozornosti, ampak kvalitetna znanstvena razprava, ki pa je v vsej njeni celovitosti še nimamo.

SKA pa tudi ne more popeljati v sodobnost delo, ki s črno-belim načinom risanja medvojnih dogodkov skuša po-

vedati neko resnico o času in njegovih ljudeh. Čeprav sem rekel, naj tiskamo tudi manj pomembna dela našim lastnim avtorjem, pa moramo vendarle paziti na neko kvaliteto. Impresionistična lirčna proza Rudolfove Cisto malo ljubezni, je še obetala biti kaj več kot muha enodnevnica, ob Kremžarjevi knjigi pa je tudi tu velik vprašaj. Domačim prozaistom v osrednji Sloveniji sem večkrat očital preveč hudo tendencioznost in enostransko obravnavanje dogodkov. Taka pa je tudi ta Kremžarjeva 1962 leta izdana knjiga le z druge strani. Seveda ji ni odrekati vsaj na mestih prepričljivosti in pretresljivosti, kar spomnimo se nekaterih opisov zapora. Vendar je v celoti knjiga neprepričljivo delo, vse preveč je fragmentalno in tudi skonstruirano; za primer naj navedem samo noveletno *Srečanje*. *SIVI DNEVI* še ne morejo biti obet za naprej. Čeprav je v njih določena mera moralnega filozofiranja in očiščevanja in nekaj lepih drobcev, v katerih je avtor pokazal, da ima posluh tudi za drobne stvari življenja, gremo mimo medvojnih dogodkov, ki jih avtorji obravnavajo na tak način.

Naša želja je, da slovenske zamejske založbe začno izdajati čim več v sodobnost uperjenih del domačih avtorjev, ki bodo sicer črpali iz tradicije, a se posluževali modernih prijemov. To velja za liriko, prozo in tudi dramatiko (v kateri imamo v zamejstvu le Willenpartovo ibernovko *Zadnji Krajec*, Turnškove »schillerjanke« in Rozmanova dela v maniri Fabrija, v domovini pa vsaj Smoleta). Določena prenovitev se bo morala pokazati tudi v Meddobju, ki je najvažnejša publikacija SKA, po estetski dognanosti in kritičnosti določenih razprav (Truhlar, Lenček, Simčič, Jurčec, Vodeb, Debeljak itd.) pomembna tudi z ozirom na domovino. Če hočemo rešiti slovensko kulturo iz umetniške krize, je potrebna preroditev naših zamejskih institucij na vsej fronti. Potrebna pa je tudi podpora široke javnosti našim knjižnim založbam in našim umetnikom.

LEV DETELA

SLOVENSKI TISK

REVije

Menda danes edino **Mladika** skuša redno spremljati in zasledovati izhajanje vseh slovenskih revij. Žal smo mogli ugotoviti, da ostaja poleg delnega poplemenitja slovenske kulture položaj dovolj kritičen, predvsem moti v literaturi črno-belo slikanje, naturalizem, vulgarnost ali pretirani modernizem. Zaradi poletnih počitnic zadnje čase slovenskih revij nismo pregledovali, zato je bere tokrat veliko.

Šesta številka »**Sodobnosti**« je pomembna zaradi Hiengove trpke proze (O sedmih dneh), sedma zaradi Zupančičeve proze Meglica, Udovičevih pesmi in Pirjevčeve študije o Cankarju in simbolizmu, ki se nadaljuje še v poletni 8-9 številki, kjer objavlja Marjan Brezovar zanimive Čudne sanje Horsta Lehna, omeniti pa je tudi prozo Smiljana Rozmana Druščina, ki razgalja nemoralno življenje v letoviščih in se nadaljuje v 10. številki. V tej številki objavlja Udovič več pesmi.

26. številka nekoliko utrujajočih »**Perspektiv**« je natisnila simbolično in moderno dramo Petra Božiča: *Kaznjenci*, Vladimir Kralj pa objavlja

Memoare 1941-1945. V 27. številki nadaljuje Rudi Seligo modernistično prozo Stolz, Bogdan Novak pa je objavil kritiko družbe Obsedenec. V 28/29 številki je bolj zanimiva kot umetniško prepričljiva pripoved Marije Gorše: Očiščevanje, ki precej pogumno sega v medvojno problematiko, v prevodu je objavljena dekadentno-absurdna Jovanovičeva igra Predstave ne bo, Strniša pa priobčuje pesnitev Ladja, ki ni nič novega. Zelo pomembna je Kosova razprava Sodobna slovenska lirika, ki se nadaljuje. V 30. številki preseneča nadaljevanje Justove Pločevine, ki je v svoji resničnosti že kar groteskno. Je huda kritika sodobne slovenske družbe. V prevodu je objavljen Camusov esej Revolta in umetnost. V 31. številki, ki začneja IV. letnik, sta se predstavila nova urednika Taras Kermauner in Dane Zajc in je številka zelo zanimiva. Peter Božič nadaljuje drugi del modernističnega romana: Izven, Just Pločevino, Gregor Strniša pa priobčuje groteskno pesnitev Borilnica.

Zaključna 9/10 številka prvega letnika »**Problemov**« je precej pestra. Pesmi objavljata med drugim Zbil in Ju-

van, razpisali pa so se tudi o Pablu Nerudi, znanem južnoameriškem pesniku. Priobčenih je tudi več prevodov, od Nemceva je npr. preveden znani Günter Grass, več prispevkov pa je esejističnega značaja.

V 5/6 številki »**Novih obzorij**« priobčuje Josip Vidmar Misli, v 7/8 številki pa je omeniti esej Marijana Krambergerja *Knjižna žetev 1962*, ki se bo nadaljeval. Zanimivo je, da omenja (sicer zelo površno) pri Mladiki izdano Janežičevo knjigo *Moja podoba*, medtem ko bežno namiguje tudi na drugo, v zdomstvu izišlo knjigo tistega leta, namreč na Pribečev prvenec *Bronasti tolkač*.

Končno je izšla tudi 3/4 številka VII. letnika »**Meddobja**«. Žal ta kvaliteta zdomska revija vse preredko izhaja. Omeniti je Dolinarjevo razpravo o Slomšku Oče slovenske cerkve, ki je nedvomno upoštevana vredno delo. Alfonz Čuk priobčuje esej *Trojno zdravje*, dramatike in proze pa ni nobene. To je rakasta rana te revije. Pesmi objavljajo France Papež, Milena Merlak-Detela, Igor in Vladimir Kos. Pesmi zadnjih dveh sta šibki. Rafko Vodeb priobčuje intervju z v

nemščini pišočin Igorjem Sentjurcem, drugače pa objavljajo tudi Komar, Jurčev, Rant, Lev Detela (polemika o tehniki in kulturi), Ivan Malgaj (o tehniki in kulturi), Simčič (o buenosaireskem sestanku mednarodnega PEN kluba), Marolt in Jevnikar (slovenska knjiga v letu 1961).

KNJIGE

Od proznega smo pozabili omeniti standardno Potričevo »Srečanje«, medtem ko so prozne knjige izdali tudi Peter Božič (modernističen roman »Izven«), Pavle Zidar (roman iz sodobnosti »S konji in sam«), Tone Svetina (šibkejši lovski zapiski »Orlovsko gnezdo«), France Bevk (nič nove »Zablode«); od mladih Breda Smolnikar (črtice »Otročički, življenje teče da-

lje«) in Drago Grah (potopis »Pot in stranpot«); od starejših Mitja Vošnjak (slabo kramljanje za starejše »Kri in vino«), Danetu Zajcu so natisnili nihilistično dramo »Otroka reke«. Razen Božičeve in Zajčeve knjige so to neznatnejše stvaritve. Pesniških zbirk je izšlo več. Gregor Strniša je izdal pesniško zbirko »Odisej«, ki je po svoji svojevrstni grotesknosti in rasti v nov svet pomembno dejanje novega slovenskega surrealizma. Tauferjeva druga zbirka »Jetrnik prostosti« je vse preveč racionalistična in skonstruirana, da bi ji mogli pripisati večjo ceno. Pač pa je Kocbekova »Groza« enkratno dejanje v povojni slovenski kulturi. Je krščanska analiza zadnjih dvajsetih let slovenske zgodovine. Pomembno preraščanje groze skozi premene sodobnega sveta. Sramotno je, da ne

more iziti tudi drugi del proze Tovařišja, torej Listina. Se dovolj solidno zbirko je dobil Miroslav Košuta (Morje brez obale), v Snojevi prvi zbirki »Mlin stooki« je pomembna pesnitev Barje, objavljena prej v štirinajstdnevniku »Naši razgledi«. Stancar je izdal zbirko v samozaložbi (Glej človek), France Kosmač se je pojavil z »Domom v vesolju« in Janez Menart z »Be'o pravljico«.

»Avstrijski tednik o Slovencih«. Znan dunajski katoliški tednik »Die Furche« je v letošnji 30. številki (27. julija 1963) priobčil nekritičen Mosconov članek o Finžgarju, ki ga primerja s pisateljem Roseggerjem, v prevodu Leva Detela in Pavla Zdovca pa je izšla Zajčeva daljša pesem »Nevidne oči«.

Lev Detela

NEKAJ DOBRONAMERNIH PRIPOMB

V peti številki ljubljanske kulturne revije »Problemi« je poskušal anonimni recenzent oceniti leta 1962 izišli »Zbornik slovenskih študentov na Dunaju«. To je naredil izrazito črno-belo. Medtem ko se je o glavnem delu Zbornika izrazil dokaj ugodno, pa je neobjektivno napadel moj članek Milselna struktura povojne slovenske književnosti. Anonimni recenzent se je zadovoljil z mojo zasebno in zanj negativno karakteristiko, na katero je pribil nekaj nedokazanih po polji resnic, s katerimi je skušal za mojo »navidezno apolitično objektivnostjo« razodeti »politično tendenciozne kriterije«. Taki kriteriji naj bi me zapeljali v povečevanje emigrantske slovenske književnosti pa v »domala popolno zanikanje slovenske povojne matične književnosti«.

Ze v Pripombi k neki »kritiki« (Naš tednik-kronika, Celovec, 13. decembra 1962) sem ob podobnem primeru dovolj jasno zapisal, da je bil namen mojega članka posredniški, humanističen, združevalen. Največ strani v članku sem posvetil literaturi v matični Sloveniji in na strani 40. sem odločno zapisal, da prav mlajša (kritična) generacija v domovini predstavlja najpomembnejšo in največ obetajočo slovensko ustvarjalno vrednoto po letu 1945. Problematični kritik v Problemih pa je svoje, v nelepa epiteta zamotane teze skušal podkrepiti s citiranjem nekaterih mojih misli, ki pa jih je iztrgal iz konteksta in jih velikokrat tudi nasilno in samovoljno skrčil. Iz resnice mojega teksta je anonimni recenzent ustvaril polovično resnico, mojo celoto je pretvoril v spako, ki je ne morem avtorizirati. Res si moj članek v Zborniku ni hotel lastiti znanstvenih pretenzij. Bil je zdomstvu namenjen informativni zapis o slovenski povojni literaturi, ki sem ga pozneje izboljšal v kónigsteinskem predavanju (Svobodna Slovenija, Zbornik 1963) in s citati opremljenim prikazom v Meddobju VII, 1-2, ki bo kmalu izšel tudi v angleščini. Samo s soočenjem z domovino je nato mogla zrasti tudi kritika zamejskega kulturnega dela, ki jo bo gojila tudi nova revija »Mosti«. Marsikaj v Zborniku je seveda bilo še ze-

lo nepopolno. Pozneje je bilo potrebno določene pokazati na generacijo starejših (od Gradnika tja do Kocbeka in Bora ter Ingoliča), na tolerantno generacijo (pesniki Pesmi štirih: Pavček, Zlobec, Menart, Kovič), na kritično generacijo (Zajc, Taufer, Strniša) in na najmlajše čeprav je taka delitev shematična. Relativno večjo ceno je bilo potrebno prisoditi poleg Cirila Kosmača ali Udoviča tudi Tržičanu Rebuli, vendar so to drobci, ki bistva mojega članka v Zborniku ne spreminjajo. Se vedno sem delno skeptičen do avantgardistov Božiča in Selige, ker pač menim, da se kljub napredku nista dovolj otrsela določenih tujih vplivov, pa četudi sem se o tem v Zborniku nekoliko nerodno izrazil. Na emigrantsko književnost sem gledal v Zborniku mileje in sem to tudi povedal. K temu me je vodilo dejstvo, da nastaja ta literatura v eksistenčno težkih razmerah. Pozneje sem tako stališče spremenil, ker sem uvidel, da je edino z dosledno kritiko mogoče zagotoviti rast tudi tej literaturi.

Drugi zelo grobi in pavšalni recenzentovi očitki me še manj zadevajo. Literature pač ne morem pojmovati kot propagando in me tudi nihče ne bo vpregel v voz propagandistov te ali

one politične linije, kajti umetnost ni politika, temveč resnica življenja, podana na umetniški način. Zato v končni resnici politiki z umetnostjo ne morejo zaslužiti, izrabljanje umetnosti v politične namene pa je zelo relativna, nerentabilna zadeva.

Pri pisanju članka za Zbornik mi je v resnici šlo le za humanizem, zato sem spregovoril o slovenski književnosti doma in na tujem. Zamolčevanje emigrantske književnosti je namreč nesmisel. Toda prav v tem, da sem o njej spregovoril, je moja krivda in zločin.

Recenzent v Problemih je s samovoljnimi in izkrivljenimi citati in zaključki izrabil nepoučeno publiko v zmotne, politikantske, subjektivne namene. Ko bi anonimni recenzent priobčil resnično, objektivno kritiko mojega članka, bi to samo pozdravil, saj dobro vem, da moj članek ni edinozveličavna resnica. Vendar pa je recenzija Zbornika dunajskih študentov v Problemih zgovoren in ponoven dokaz za mojo tezo o »circulus vitiosus« sodobnega slovenskega kulturnega položaja. Pomeni pa tudi medvedjo uslugo koroškim Slovincem samim, s katerimi smo se tako prijetno srečali lani septembra v St. Janžu.

Lev Detela

PREDSTAVE SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Slovensko gledališče v Trstu je proslavilo Shakespearov jubilej z dvema prireditvama: s predstavo Othella in s koncertno uprizoritvijo najznačilnejših Shakespearovih monologov.

Predstavo Othella je pripravil mladi režiser Branko Gombač iz Celja. Predvsem je njegova zasluga, da je čelo zablestelo v enotnem odrskem slogu, v dokajšnji prepričljivi zgovornosti, kljub temu, da je imel režiser na razpolago sorazmerno majhen igravski zbor. Zato je razumljivo, da so v pravem gledališkem smislu pričale le glavne osebe tragedije, za stranske pa je moral režiser seči pogosto tudi po pomožnih igravcih.

Zelo dobro je odigral svojo vlogo Joško Lukež kot Othello, čeprav je bil to morda nekoliko preveč »slovenski« črnc, tako po temperamen-

tu kot po mimiki. Lepo podoba Desdemone je ustvarila Mira Sardočeva; morda je bila le mestoma prenežna in premalo izrazna. Tudi podoba njegove očeta (Modest Sancin) je bila prepričljiva in v celoti dobra. Manj so uspele mnoge druge, nekatere (senatorji) pa so bile za predstavo v takem stilu kar preslabe. Zdi se, da bi moglo naše poklicno gledališče s kakim drugim delom bolj uspeti, Shakespeare pač zahteva mnogo igravcev in vsakemu naloga veliko igravsko dovršenost.

Seveda pa je treba vsem nastopajočim izreči priznanje, kajti nikogar ni bilo, ki bi ne vložil vseh svojih sil v predstavo.

Koncertna uprizoritev je bila v taki obliki nova za tržaško občinstvo.

N. K.

PISMO TRZASKIM FANTOM IN DEKLETOM IZ ZDRUŽENIH DRŽAV

Najprej se zahvalim Mladiki, da ste mi takoj poslali vse številke letošnjega letnika revije. Takoj sem jih prebral in me je vse zelo zanimalo. Rad sem prebral celoletno povest v nadaljevanjih, v kateri je stopila pred me bela Ljubljana, kjer sem rojen. Pisateljica je znala v lepem jeziku res zanimivo prikazati to naše drago mesto. Vesel sem, da tako pogumno zagovarjate pravice manjšine in da opozarjate tudi na krivice in zapostavljanja Slovencev v Jugoslaviji. Da, revija, v kateri žari ljubezen do domovine, mora prodreti do vseh src. Priporočal jo bom tu v Združenih državah svojim znanecem. Tržaškimi fantom in dekletom čestitam k njihovem delu. Zelo rad bi se dopisoval z navedenimi slovenskimi fanti in dekleti na Tr-

žaškem, ki so približno iste starosti. Jaz sem izpolnil 20. rojstni dan. Pozdrav!

Marijan

Lepa hvala za pismo, dragi Marjan. Veseli bomo, če boste našli nove naročnike za našo revijo. Prav gotovo bodo veseli tudi naši fantje in dekleta, če bodo še kaj zvedeli o Vas in o drugih Slovencih v Ameriki. Prav z dopisovanjem bomo lahko ustvarili živo vez med Vami, ki ste daleč od doma in med nami, ki smo doma. Napišite še kaj za Mladiko. Popišite, kako živite in kje se še Slovenci srečate. Lepo Vas pozdravljamo!

PS. Naslov g. Marijana dobe tišči, ki mu bodo pisali, v uredništvu Mladike.

NEZAVRŽENO PISMO IZ RUBRIKE: TUDI VI? TUDI MI! ZAKAJ PA NE?

ITALIJANSKO UREDNIŠTVO

Pod čudno rubriko »Tudi vi, Tudi mi! Zakaj pa ne?« berem: Nove župnije v Trstu in slovenski verniki. K temu pripominjam:

V novih časih, ki nastajajo s koncilom, je treba govoriti o bridkih razmerah naših vernikov v Trstu bolj globoko, do dna, ne pa o lupini. Ali gremo stvari do dna, ali pa molčimo in molimo. Kadar pride do takega zaničevanja in sovraštva do slovenskega jezika, je bolje trpeti in zaupati v Božjo pomoč, ali pa tudi glasno zaklicati.

Ker pa Vaša revija ne sme zaklicati, naj taka važna in žgoča vprašanja pusti ob strani. Naši časi so resni, zato ne smemo ljudstva varati za nobeno ceno.

Ko prebiram Vašo revijo, imam vtis, da gre za italijansko uredništvo v slovenskem jeziku.

Vem, da ne smete objaviti take hude resnice, ker bi se zamerili Vašemu gospodarju,..... Zato boste moje pismo gotovo skrili ali raztrgali. Sreča, da svetega evangelija ne morete raztrgati!

Ne bodite preveč hudi, čeprav resnica bode.

Izražam Vam svoj pozdrav.

Podpis...

V romanu »Tujci povsod« v 8. št. Mladike, str. 144, vrsta 9, popravi: »Ženskam se pa res mudi zibati.«

POPRAVEK

UREDNIŠTVO IN UPRAVA SPOROČATA

SV. MIKLAVŽ IN BOŽIC

Janežičevi črtici Mamika in Moja dežela, moj rod, ki ju objavljamo v tej številki revije, sta iz njegove knjige »Moja podoba«. Opozarjamo bravce, da ima uprava Mladike to knjigo na razpolago. To je zelo primerno in lepo miklavžev darilo ali pa jo lahko poklonite prijateljem za božič. Knjigo je opremil z izvirnimi linorezi slikar Avrelj Lukežič.

Zelo vabimo naše ljudi, ko izbirajo darila, naj segajo po knjigi in ne samo po materialnih dobrinah.

PREDNAROČBA

Mladika bo izdala novo knjigo, in sicer zbirko proze Leva Detele.

Vsaka izdaja knjige je za nas tvegano dejanje, ker imamo tako majhen knjižni trg. Vendar želimo dokazati, da živimo. Tvegamo poizkus: izdali bomo to delo mladega pisatelja. Vas pa vabimo, da se naročite na knjigo in nam daste malo poguma. Leva Detelo poznate po esejističnih knjižnih in kulturnih razgledih v naši reviji, poznate pa ga tudi po njegovih novelah, ki jih je tudi že objavljala Mladika. Ze tedaj smo prejeli o njegovi prozi mnogo laskavih priznanj. Naročite se torej na knjigo pri upravi Mladike!

BOŽIČNA STEVILKA

Zelimo, da bi izšla božična številka že 15. decembra, da bi jo lahko dobili po pošti vsi do praznikov. Prosimo, da bi poslali vsi rokopise do 1. decembra!

Vabimo tudi posameznike, organizacije in tvrdke, da tudi letos v decembrski številki pošljejo voščila prijateljem, znanecem in morda tudi neznanim bravcem revije.

NAS DOM

Še dva milijona imamo dolga za Naš dom v ulici Donizetti. Razen tega moramo plačevati obresti za to vsoto, ki smo si jo izposodili. Treba bi bilo prostore še olepšati, da bi bili prikupnejši, pa smo brez denarja. Treba jih je čistiti, plačevati električni tok itd. Lepo prosimo, da bi naši rojaki prispevali za dom. Tudi za najmanjši dar bomo hvaležni. Sporočite, kdaj Vas lahko obiščemo, ali kam Vam smemo poslati položnico, da boste lahko nakazali prispevek. Lahko tudi telefonirate na številko 23-779 vsako sredo od 16. do 18. ure ali vsako soboto od 18. do 21. ure.

Lepo zahvaljeni za vse!

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

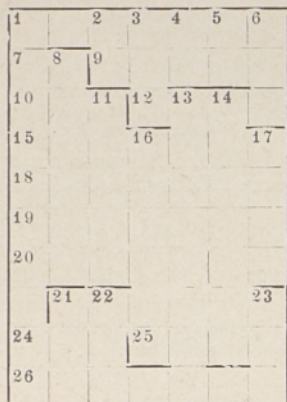
GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

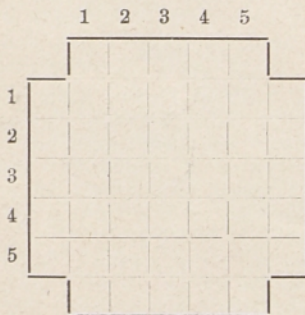
KRIZANKA

Vodoravno: 1. kovinski barometer; 7. dušik in vodik; 9. pisano sporočilo; 10. reka, vas in dolina v Slov. Benečiji; 12. škrat, spaček; 15. starogermansko plemo; 18. prekapnica, prehlapnica (množ.); 19. starodavno mesto na Kreti z znamenitimi spomeniki kretske-mikenske kulture; 20. slovit ital. violinist in skladatelj iz 18. stol.; 21. ena od alotropskih oblik ogljika; 24. preprosto orožje; 25. krščanski turški podložniki; 26. pa-pež mučenec, ki ga Cerkev praznuje 13. julija.

Navpično: 1. beli kontinent; 2. veličastna pesnitev; 3. skorajda že izumrla evropska zver; 4. del kolesa; 5. 999; 6. ladjedelniška priprava; 8. žensko ime; 11. govornik, učitelj govornišstva; 13. slavna Wagnerjeva opera; 14. veliki poraženec pri Akciju; 16. jugosl. mesto ob reki Neretvi; 17. mesto v Markah, rojstni kraj ital. skladatelja Pergolesija; 21. brinjevec; 22. razjeda železo; 23. kradljivec.

MAGIČNI LIK

1. poslikan; 2. Shakespearova tragedija; 3. tekočina za škropljenje drevja; 4. divje živali; 5. narod v starem Laciju.

UGANKA

Kaj ima vsak, tudi kadar ničesar nima?

ZA BISTRE GLAVE

Dva popotna Arabca, od katerih je imel eden pet, drugi pa tri hlebce kruha, sta naletela v puščavi na sestradanega bogatina, ki mu je bilo brašno pošlo. Pojedli so kruh skupaj v enakih delih. Bogatin je dal oboema v plačilo osem cekinov in je nadaljeval svojo pot.

Oba popotna tovariša pa se nista mogla zediniti, kako si bosta denar razdelila. Tisti, ki je imel pet hlebcov, je zahteval pet cekinov in je hotel prepustiti drugemu tri, Le-ta pa je spet rekel: »Dva sva, torej pritiče vsakemu polovica. Tu imaš štiri cekine. Tisti hlebec, ki si ga imel več, ti bom plačal posebej!« Nista se mogla zediniti in sta odšla h kadiju. Kadi jima je dokazal, da nobeden ni imel prav in je denar pravično razdelil. Koliko je dobil vsak?

ITAL. KRIZANKA

Vodoravno: 1. pi; 2. Andromeda; 3. strelvod; 4. Teogonija; 5. organizem; 6. rp — lakota; 7. ara — Darin; 8. ladja; 9. atol — Gobi; 10. al; 11. TV; 12. spolirati; 13. Kalimano; 14. Aragonija; 15. risar — la.

Navpično: A. pastora — Oskar; B. interpreti — pari; C. drog — Ado — bolas; D. regal — JLA — liga; E. Monika — gavran; G. Revizor — o! — Ahil; H. dojeti — stoja; I. Radamantis — Isa.

(20 črnih polj!)

STEVILCNICA

Gljuč: krpje — budnica — mostvož: V premisleku bodi podoben polžu, v dejanju ptici!

Za dobro voljo

John, kralj loščila za čevlje, je bil na počitnicah v Parizu. Ko se je vrnil v svoje rojstno mesto Omaha, je pripovedoval ves navdušen o lepotah Pariza.

»Si bil morda tudi v Louvreu?« ga je vprašal prijatelj. »Povej, kako se ti je zdelo tam?«

»Nedopovedljivo, ti rečem,« je navdušeno pojasnjeval John, »povem ti, da tule v Omahi najdeš kvečjemu tri hiše, ki imajo toliko slik kot pri Louvreovih.«

V igravkini garderobi:

»Kam za vraga si vtaknila moj kostim za to sceno,« je nervozno vprašala igravka svojo garderoberko.

»Tamle je, gospodična, pod tistole vizitko.«

»Vzemite,« je rekla gospa z usmiljeno polnim glasom in ponudila beraču staro obleko, »je malo raztrgana, a v manj kot pol ure se da vse urediti.«

»Nič zato, gospa,« je odgovoril razumevajoče berač, »saj se mi ne mudi tako, se bom vrnil tja proti večeru...«

Učitelj malemu Aleksandru: »Če ti dam šestnajst lešnikov in jih moraš razdeliti med sebe in svojim bratom, koliko mu jih boš dal?

»Šest, gospod učitelj.«

»Kako, šest, kaj ne znaš šteti?«

»Jaz že znam, gospod učitelj, ampak bratec še ne zna.«

Gospod stopi iz bara in zagleda pred seboj mozička z zelo bednem stanju, ki ga je prosil miloščine.

»Pridite v bar,« mu je rekel gospod, »boste izpili kozarček konjaka.«

»Ne hvala, gospod, ne pijem,« je izjcljal ubožec.

»No potem pa vzemi to dobro cigaro.«

»Hvala, gospod, ne kadim.«

»Tako? Bom pa stavil zate 100 frankov na konja, ki bo gotovo zmagal.«

»Res ste dobri, gospod, a jaz se ne razumem na igre. Dajte mi raje kako liro, lačen sem.«

»No, pojdi z menoj na moj dom. Tako bom lahko pokazal svoji ženi, kakšen je mož, ki ne pije, ne kadil in ne igra.«

Oče in sin gresta skupaj na sprehod. Deček vpraša očeta, kako pride do tega, da more steči elektrika po žicah.

»Tega ne vem,« je odgovoril oče, »z elektriko se nisem nikoli ukvarjal.«

Kmalu zatem je deček vprašal, kako pride do bliska in groma.

»Veš, da tega tudi sam nisem nikoli razumel,« je odkrito priznal oče.

»Poslušaj, papa,« se je čez nekaj časa spet oglašil fant. A se je premislil in rekel: »Ne, saj ni važno.«

»No le povej, sinko, le sprašuj me,« ga je vzpodbujal oče, kako pa se hočeš kaj naučiti, če ne vprašaš.«

Mladenč vstopi, ko njegova izvoljenka ravno igra Mozarta. Ne da bi dvignila roke, tiho vpraša: »Ti je všeč Mozart?«

»Da, zelo, a kar nadaljaj, nadaljaj.«